

1.1 Sivistyspalvelut

Sivistyspalveluiden tehtävänä on huolehtia laadukkaista varhaiskasvatuspalveluista, perusopetuksesta, lukio-opinnoista, kirjasto-, kansalaisopisto-,

liikunta-, nuoriso- ja kulttuuripalveluista. Toimintaan kuuluu myös liikunta-, nuoriso- ja kulttuurijärjestöjen avustaminen. Sivistyspalveluiden vastuulautakuntana toimii sivistyslautakunta.

1.1.1 Talous

Sivistyspalveluiden toimintakate ennen kunnan sopeutusohjelman lukujen huomioimista on 55.894.900 euroa. Se alittaa kunnanhallituksen antaman toimintakateraan 5.100 eurolla. Lisäksi

toimintakatteeseen on tehty talouden tasapainotamisohjelman mukaisia sopeutustoimia sivistyspalveluiden osalta 404.550 euroa, jolloin sivistyspalveluiden toimintakatteeksi muodostuu 55.490.400 euroa.

Sivistyspalvelut	TP 2022	TA/M 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
1000 euroa				euroa	%
Toimintatulot					
Hallintopalvelut	12,1	37,5	13,4	-24,1	-64 %
Varhaiskasvatus	761,2	847,5	720,6	-126,9	-15 %
Perusopetus	1591,1	1835,7	1510,8	-324,9	-18 %
Lukio	74,0	104,5	92,5	-12,0	-11 %
Kansalaisopisto	142,0	182,2	146,3	-35,9	-20 %
Kirjastot	21,7	23,8	34,4	10,6	45 %
Vapaa-aikatoimi	512,2	571,6	535,4	-36,2	-6 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	83,9	135,4	126,0	-9,4	-7 %
Yhteensä	3198,2	3738,2	3179,4	-558,8	-15 %
Toimintamenot					
Hallintopalvelut	290,2	268,5	284,9	16,4	6 %
Varhaiskasvatus	14633,5	15462,4	16062,1	599,7	4 %
Perusopetus	27061,8	30415,3	34210,9	3795,6	12 %
Lukio	2401,9	2605,7	3066,6	460,9	18 %
Kansalaisopisto	686,3	684,7	729,2	44,5	6 %
Kirjastot	1010,1	995,5	1230,9	235,4	24 %
Vapaa-aikatoimi	2618,2	2534,3	2667,1	132,8	5 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	795,8	440,4	418,1	-22,3	-5 %
Yhteensä	49497,8	53406,8	58669,8	5263,0	10 %
Toimintakate*					
Hallintopalvelut	-278,1	-231,0	-271,5	-40,5	18 %
Varhaiskasvatus	-13872,3	-14614,9	-15341,5	-726,6	5 %
Perusopetus	-25470,7	-28579,6	-32700,1	-4120,5	14 %
Lukio	-2327,9	-2501,2	-2974,1	-472,9	19 %
Kansalaisopisto	-544,3	-502,5	-582,9	-80,4	16 %
Kirjastot	-988,4	-971,7	-1196,5	-224,8	23 %
Vapaa-aikatoimi	-2106,0	-1962,7	-2131,7	-169,0	9 %
Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus	-711,9	-305,0	-292,1	12,9	-4 %
Yhteensä	-46299,6	-49668,6	-55490,4	-5821,8	12 %

*tulosyksikön toimintakate on valtuustoon nähden sitova talouden tavoite

Sivistyspalveluiden toimintatuotot vähenevät vuodelle 2024 edellisestä vuodesta 558.800 euroa. Tulojen vähenemisen takana on ensisijaisesti perusopetuksen tasa-arvorahan tason lasku sekä useana vuonna saadun korona-avustuksen ennakoitu loppuminen. Tasa-arvo-avustusta saatiin jo vuonna 2023 240.000 euroa vähemmän kuin oli arvioitu. Lisäksi varhaiskasvatuksen tulojen arvioidaan laskevan 127.000 eurolla.

Keskeisimpiä tuloja sivistyspalveluissa ovat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kotikuntakorvaukset, eri palvelualueiden maksutuotot asiakasmaksuista, sekä OKM:n ja aluehallintoviraston erityisavustukset 2023. Keskeisimpiä avustuksia ovat varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvoa edistävien toimenpiteiden avustus, sekä harrastamisen suomen mallin ja kerhoavustusten kokonaisuudet. Lisäksi eri yksiköissä on meneillään erilaisia toiminnan kannalta keskeisiä hankkeita, joihin saadaan valtionavustuksia. Saadut erityisavustukset käytetään pääasiassa henkilöstökustannuksiin, jotka on huomioitu vuoden 2024 talousarvion suunnittelussa.

Kaikilla palvelualueilla toimintakustannuksia nostaa sisäisten vuokrien kasvu, joka kuitenkin on huomioitu talousarvioraamissa. Muiden kulujen osalta erityistä kasvua on ruokapalvelukuluissa ateriahintojen tarkistamisen takia, kuljetuskustannuksissa kuljetussopimusten indeksikorotuksen takia sekä henkilöstökustannuksissa palkan- korotusvaikutusten takia.

Talousarviokirjassa on kuvattu tulosityksiköittäin keskeisimmät toiminnassa tapahtuvat muutokset ja perusteet. Kunnanhallituksen asettamaan talousarvioraamiin pääsemiseksi jokainen palvelualue on tehnyt tarvittavat sopeutustoimet, jotka on myös eritelty palvelualueittain. Euromääräisesti suurimmat sopeutukset on tehty perusopetuksen, varhaiskasvatuksen sekä vapaa-aikatoimen palvelualueilla. Sopeutukset kohdistuvat henkilöstökuluihin, kalusto- ja

materiaalihankintoihin, matka- ja koulutuskuluihin sekä tulopuolella asiakasmaksujen korotuksiin.

Näillä toimenpiteillä sivistyspalveluissa päästään kunnanhallituksen asettamaan toimintakate-raamiin -55.900.000 . euroa.

Laukaan kunnanhallitus on 18.9.2023 hyväksynyt Laukaan kunnan talouden tasapainotusohjelman. Lautakuntien tulee huomioida sopeutusohjelman mukaiset toimenpiteet vuoden 2024 talousarviossa alkuperäisen raamin lisäksi.

Sopeutusohjelman mukaiset tasapainotamistoimenpiteet

Talouden tasapainottamisen toimenpiteet ja euromäärät sivistyspalveluissa v. 2024. 404.550

1. Lyhyiden sijaisuuksien vähentäminen, erillis-korvauksien vähentäminen tehtäväjärjestelyin, työssäolopäivien lisääminen, säästövapaiden purkaminen, säästö 172.500 euroa
2. Palveluiden järjestäminen
 - Nuorisopalveluiden uudistaminen, säästö 13.800 euroa
3. Palvelut, palveluiden laatu ja laajuus
 - Painatukset ja ilmoitukset 2.700 euroa
 - Varhaiskasvatuksen kerhotoiminnasta luopuminen. säästö 62.500 euroa
 - Perusopetus, oppilasmäärän vähenemisen aiheuttama opettajaresurssin väheneminen, säästö 125.000 euroa
 - Kunnossapidettävien vapaa-aikapalvelujen olosuhteiden vähentäminen ja/tai priorisointi, säästö 25.000 euroa.

Talouden tasapainotusohjelman toimenpiteet huomioiden sivistyspalveluiden talouden kehys on seuraava:

Toimintatuotot	3.179.400 euroa
Toimintakulut	-58.669.800 euroa
Toimintakate	-55.490.400 euroa

Hallinto

Vuonna 2024 hallintopalveluiden taloudessa tai toiminnassa ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Henkilöstömäärä säilyy ennallaan, eikä hallinto- ja talouspäällikön virkaa edelleenkaan täytetä. Merkittäviä koulutustarpeita ei ole hallinnon henkilös-

tön osalta tiedossa. Vuoteen 2023 verrattuna tuloja tulee vähemmän, mutta tämä johtuu v. 2023 saadusta kertaluonteisesta tulosta väliaikaista suojelua saavien lasten ja nuorten kotoutumissuunnitelmien tekemisen perusteella.

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen maksutuottoja vuodelle 2024 arvioidaan kertyvän yhteensä 720.590 euroa. Varhaiskasvatusmaksuja arvioidaan kertyvän yhteensä 400.000. Tämän lisäksi tulot koostuvat kotikuntakorvauksista eli Laukaassa ulkopaikkakuntalaisten lasten varhaiskasvatuksen järjestämiskustannuksista. Hanketuottoja on arvioitu vuodelle 2024 yhteensä 154.590 euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä arviointijärjestelmä Valsin käyttöönottoa koskeva hankerahoitus siirretään kokonaisuudessaan vuodelle 2024, samaten vuonna 2023 myönnetystä ja maksetusta varhaiskasvatuksen tasa-arvorahasta siirretään 60.000 euroa käytettäväksi vuodelle 2024. Näiden lisäksi vuonna 2024 myönnettävää tasa-arvorahaa arvioidaan saatavan 60.000 euroa. Tasa-arvorahaa varhaiskasvatukseen ollaan vakiinnuttamassa lainsäädännöllisten muutosten kautta, jolloin se on sisällytetty tuloarvioon.

Toimintamenoista henkilöstökuluja arvioidaan kertyvän vuodelta 2024 7.188.240, joka on 40.600 euroa enemmän suhteessa muutettuun talousarvioon 2023. Merkittävimmät muutokset henkilöstökulujen lisäyksille johtuvat kunnallisen varhaiskasvatustoiminnan lisääntymisestä. Kaksi Touhula Hymy Oy:ltä siirtynyttä päiväkotia ovat olleet 1.8.2024 alkaen kunnan omaa toimintaa ja liikkeenluovutuksella on siirtynyt yhteensä 11 htv Laukaan kunnan palvelukseen. Tämän lisäksi molempiin yksiköihin on palkattu 6 määräaikaista työntekijää, sillä palvelun järjestäminen lakisääteisesti ko. yksiköissä edellyttää tätä. Palvelun tarve arvioidaan pysyvän samana myös lähivuosina, jolloin talousarvio 2024 sisältää esityksen näiden kuden määräaikaisen henkilön vakinaistamisesta.

Kunnallisia perhepäivähoitajia on irtisanoutunut vuoden 2023 aikana, jolloin henkilöstökuluissa tapahtuu myös vähenemistä näiltä osin.

Talousarvio 2024 sisältää henkilöstökulujen osalta palkankorotusvaraukset virka- ja työehtosopimusten mukaisille korotuksille, jotka nostavat henkilöstökuluja vuoteen 2023 verrattuna.

Palvelujen ostoissa kulujen nousua vuoteen 2023 verraten tapahtuu 79.300 euroa. Talousarvion valmisteluvaiheessa on huomioitu inflaation vaikutukset hintoihin esimerkiksi lisääntyneiden ateriakustannusten (20cent/lapsi) sekä palvelurahan ja ostopalvelun indeksitarkistusten osalta. Palvelurahalla olevien lasten määrä on vähentynyt edellä mainitusta Touhula-yksiköiden liikkeenluovutuksesta johtuen Laukaassa. Palvelurahan hintojen osalta on tehty tarkastelua verrattuna verrokkiin, ja päädytty sivistyslautakunnan päätöksellä korottamaan palvelurahahintoja Laukaassa, jotta jatkossa yksityisen varhaiskasvatuksen näkyvät olisi turvatut ja kilpailukykyiset. Tämä on huomioitu palvelurahan talousarviomäärärahaa. Näiden lisäksi vuonna 2024 palvelurahahintoihin tehdään palvelurahan sääntökirjan mukaiset indeksitarkistukset.

Aineet, tarvikkeet, tavarat-tilikohdilta eli varhaiskasvatusyksiköiden materiaalikulusta on tehty säästötoimenpiteinä vähennyksiä vuoteen 2023 verraten noin 18.700 euroa. Materiaalihankinnat on karsittu minimiin joka tarkoittaa, että suurta osaa varhaiskasvatusyksiköiden materiaalihankinnoista ei voida toteuttaa.

Avustusten osalta kotihoidon tukeen liittyvän talousarvion määrärahan arvioidaan vuodelle 2024

olevan 28.000 euroa suurempi kuin vuodelle 2023 eli yhteensä 860.000 euroa. Kotihoidon tuella olevia perheitä on edelleen merkittävä määrä Laukaassa ja kotihoidon tuella arvioidaan olevan melko saman verran perheitä kuin vuonna 2023.

Muut toimintakulut pitävät sisällään laitteiden ja rakennusten kunnossapitoa sekä sisäiset vuokra-kustannukset. Merkittävintä nousua varhaiskasvatuksen talousarviossa tapahtuu sisäisten vuokra-kustannusten osalta. Sisäiset vuokrat nousevat vuoteen 2024 verraten varhaiskasvatuksen osalta yhteensä 512.820 euroa. Uusia tiloja on vuoden 2023 aikana tullut Touhula-päiväkodeilta siirtyneet tilat Aarreilaivan ja Näätämäen päiväkodit, joiden kustannukset vuodelle 2024 ovat yhteensä 122.000 euroa. Sisäisten vuokrien muu nousu johtuu uuden sisäisten vuokrakulujen laskentamallin käyttöönotosta Laukaan kunnassa.

Varhaiskasvatuksen osalta on tehty talousarvion valmisteluvaiheessa seuraavat talouden tasapainottamistoimenpiteet:

- varhaiskasvatuksen avustajaresurssin leikkaus, 90.000 euroa. Varhaiskasvatuksessa määräaikaisen avustajaresurssin tarve on ilmeinen, mutta säästötoimenpiteistä johtuen varaus talousarviovuodelle 2024 on jätetty tekemättä ja aiheuttaa ylitysriskin, mikäli henkilöstöä on välttämättömistä syistä palkattava lisää vuoden aikana.

- vähennys varhaiskasvatuksen materiaalihankintoihin 18.700 euroa suhteessa vuoteen 2023. Suuri osa materiaalihankinnoista jätetään toteuttamatta.

Talouden tasapainottamistoimenpiteinä valmistellaan varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan lakkauttamista vuosien 2024-2026 aikana. Kerhotoiminnan lakkauttaminen on huomioitu vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstökuluihin on tehty 63.000 euron vähennys osana talouden tasapainottamistoimenpiteitä. Vähennys kohdistetaan lyhyiden sijaisuuksien vähentämiseen, erilliskorvausten vähentämiseen tehtäväjärjestelyin ja säästövapaiden purkamiseen.

Perusopetuspalvelut

Syksyllä 2024 on edessä opetusryhmien väheneminen oppilasmäärän laskun mukaisesti alakouluilla. Neljän opetusryhmän väheneminen on huomioitu talouden tasapainotusohjelman mukaisesti talousarviossa, ja sen kustannusvaikutus on 125.000 euroa. Lisäksi tasapainotusohjelman mukaisesti perusopetukseen tehdään 79.000 euron sopeutus lyhyiden sijaisuuksien vähentämisellä, erilliskorvausten vähentämisellä, työssäolopäivien lisäämisellä sekä säästövapaiden purkamisella.

Tasapainotusohjelman lisäksi toteutettavat sopeutustoimet aiheuttavat vuodelle 2024 perusopetukseen 500.000 euron sopeutuksen tarvittavaan tasoon nähden. Tarvittava taso on arvioitu henkilöstökulujen, ruokapalveluiden hinnannousun, sisäisten vuokrien sekä kuljetuskustannusten nousun perusteella. Sisäisten vuokrien kasvu on huomioitu raamissa. Sopeutuksista 400.000 euroa kohdistuu

henkilöstökuluihin ja 100.000 euroa aineisiin, tarvikkeisiin, tavaroihin, kalustoon ja muihin hankintoihin. Sopeutus kohdennetaan henkilöstökulujen osalta keväällä 2024 seuraavan lukuvuoden opetusresurssipäätöksessä, ja se tulee kohdistumaan annettavan opetuksen määrään, jakotunteihin, ryhmäkokoihin sekä koulunkäynninohjaajien määrään. Kokonaisuudessaan talousarvion raami aiheuttaa toiminnan laajuuteen merkittäviä sopeutuksia syksyllä 2024. Kevätlukukaudella 2024 merkittäviä sopeutuksia ei pystytä tekemään, koska koulujen kevätlukukausi tulee toteuttaa pääasiassa syksyn 2023 tasoa vastaavalla toiminnalla.

Valmistava opetus päättyy Laukaan valmistavan opetuksen ryhmissä viimeistään vuodenvaihteessa 2023-2024, jos uusia valmistavaan opetukseen oikeutettuja lapsia ei saavu Laukaaseen. Tuolloin viimeisillä valmistavan opetuksen oppilailla tulee täy-

teen vuosi valmistavaa opetusta, ja oppilaat siirtyvät oman ikä- ja osaamistasonsa mukaisiin ryhmiin. Vaativin erityinen tuki keskitetään jatkossakin kirkonkylälle, mutta muissakin taajamakouluissa tulee toimimaan erityisen tuen järjestämiseksi pienryhmämuotoista opetusta.

Perusopetuspalveluiden toimintatuotot ovat 1.510.800 euroa, ja toimintakulut 34.210.900 eu-

roa. Näin toimintakate on 32.700.100 euroa. Toimintakate kasvaa sopeutustoimista huolimatta v. 2024 4.100.000 euroa, josta sisäisten vuokrien kasvu on 3.400.000 euroa. Sisäisten vuokrien kasvu on huomioitu toimintakateraamissa. Kuluista keskeisin kasvu on sisäisten vuokrien lisäksi henkilöstökuluissa, jotka kasvavat 160.000 euroa ja palvelujen ostoissa jotka kasvavat 326.000 euroa. Toimintatuotot vähenevät 325.000 euroa.

Lukio

Lukiolle myönnettiin 432 kurssia opetuksen järjestämiseen lukuvuonna 2023-24. Kuntatalouden tiukkuus huomioiden opetusresurssia kuitenkin vähennettiin 20 kurssin verran kesän kynnyksellä 2023. Opetusresurssin lisäksi opetusalan virka- ja työehtosopimuksen perusteella lukiolla on käytettävänä lukiorekursia, joka määräytyy opiskelijamäärän mukaan (14 vvt + 0,17 x opiskelijamäärä). Tämän resurssin käyttämisestä päättävät lukion rehtori ja opettajat yhdessä.

Lukiokoulutuksen toiminnassa on noudatettu taloudellista tiukkuutta. Taloudellinen tilanne näyttäytyy lukiossa siten, että tarjolla on vain valtakunnallisen opetussuunnitelman mukaiset pakolliset kurssit ja ylioppilaskirjoituksiin valmentavia kertauskursseja tiivistetysti. Valinnaisia kursseja, kuten työelämälähtöisiä, oppilaitosten välisiä, monialaisia ja laaja-alaisia kursseja ei taloustilanne mahdollista. Talouden säästötoimet ovat vähentäneet Laukaan lukion näkyvyyttä, houkuttavuutta ja markkina-arvoa Keski-Suomessa.

Kuntatalouden säästöpainet haastavat lukion taloutta ja opetustyötä, mutta samalla lukion taloutta rasittavat uusien tilojen leasing-maksut ja aiempaa korkeammat tilavuokrat. Lisäksi laki oppivelvollisuuden laajentamisesta ja opetuksen maksuttomuudesta on lisännyt lukiokoulutuksen kustannuksia Laukaassa n. 150 000€ vuodessa (oppikirjat yms. 95 000€, tietokoneet 55 000€).

Kunnan taloudellisesta tilanteesta johtuen lukio on toiminut aktiivisesti ulkopuolisen rahoituksen saa-

miseksi lukiokoulutuksen kehittämiseen Laukaassa. Hankkeet ovat mahdollistaneet Laukaan lukion oppimisyhteisön aktiivisen kehittämisen erityisesti osallistavaksi ja yhteisölliseksi. Se, mihin hankerahoituksen keinoin ei ole ollut mahdollista saada ratkaisua, on lukiokoulutuksen kurssitarjonnan kehittäminen uuden opetussuunnitelman mukaiseksi.

Opetussuunnitelma velvoittaa lukiokoulutusta tekemään tiivistyvää yhteistyötä korkea-asteen koulutuksen kanssa sekä työelämän ja elinkeinoelämän kanssa. Lisäksi kurssitarjonnassa tulisi huomioida työelämän osaamisvaatimusten nopea muutos. Lukion kurssitarjonnassa uudistaminen tarkoittaisi uudenlaisia oppiaineitten rajat ylittäviä, geneerisiä taitoja, yhdessä tekemisen ja ongelmaratkaisun taitoja kehittäviä valinnaisia kursseja.

Lukiolaki ja opetussuunnitelma korostavat oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämisen veloitetta. Tämän velvoite on pystytty täyttämään toistaiseksi lukion saamalla koronarahalla. Ulkopuolisen rahoituksen päättyessä keväällä 2024, oppimisen tuki lukiossa on välttämätöntä järjestää kunnan resursoimana.

Oppimisen tukeen saadun rahoituksen lisäksi Laukaan lukio sai lukiokoulutuksen paikalliseen kehittämiseen yhdessä Muuramen ja Jämsän kanssa yhteensä 86 000€. Hankerahasta on varattu Laukaan lukiolle henkilöstömenoihin 25 000€, josta puolet käytetään syksyllä 2023 ja toinen puoli keväällä 2024. Laatu ja hyvinvointia lukioihin –hanketta hallinnoi Muurame.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston toiminnan perusrahoitus tulee valtiolta yksikköhinnan perusteella ja se perustuu toteutuneiden opetustuntien määrään. Valtionrahoitus on 57 % (vuoden 2023 tiedon mukaan) vahvistettujen opetustuntien määrästä, mikä tarkoitti kunnalle vuonna 2023 noin 300 000 euron valtiosuutta. Toiminnan muun rahoituksen koostuessa kunnan omasta rahoitusosuudesta sekä kurssimaksutulosta, heijastuu kunnan heikentynyt taloudellinen tilanne opiston toiminnan resursseihin.

Talouden säästötoimet tarkoittavat noin 1 000 opetustunnin eli noin 18 % leikkausta v. 2024 tuntikehykseen. Leikkaus aiheuttaa myös valtionosuuden vähenemistä n. 10 %:lla vuosittain (valtionosuuden myöntämiskriteerien pysyessä samoina).

Kirjastopalvelut

Kirjastopalveluiden toimintatuotot ovat 34.440 euroa ja toimintakulut 1.230.980 euroa. Kirjaston tuottojen on laskettu nousevan 41 prosenttia taksojen korotuksen ansiosta (muun muassa myöhästymismaksut, kaukolainamaksut, tilavuokratulot, kopio- ja tulostemaksut). Kirjastopalveluiden kustannukset nousevat noin 19 prosenttia mikä johtuu pääosin tilakustannuksista, jotka ovat lähes tuplaantuneet. Kirjastojen palkkakulut laskevat noin 6

Opetustuntien leikkaus aiheuttaa kurssimaksuista saatavien tuottojen vähenemistä arviolta 15 000 eurolla sekä kurssimaksujen korottamista 4 %. Kurssimaksut on tärkeää säilyttää maltillisina riittävän kurssitoiminnan ja sitä kautta opetustuntien toteutumisen takaamiseksi.

Vuosittaiset säästötoimet ovat aiheuttaneet niukkuutta mm. palvelujen ostoihin, tarvikkeisiin ja kalustoon. Vuoden 2024 raamin myötä resurssit painuvat niin alas, että se on toiminnan kannalta pidemmän päälle kestänyt. Leikkaukset vähentävät myös kansalaisopiston näkyvyyttä ja saavutettavuutta.

prosenttia, tätä selittää osastonjohtajan ja kirjastovirkailijan vaje – tehtäviä hoidetaan toistaiseksi sisäisin järjestelyin. Lisäksi luovutaan erilliskorvattavasta työstä sekä muun muassa lomakausien sijaiskustannuksista. Kirjastoaineistomäärärahaa on leikattu n. 10 prosenttia. Tämä toteutetaan siten, ettei kaunokirjallisuuden lisäkappaleita hankita, tietokirjallisuutta hankitaan entistä harkitummin ja lehtihankinnassa suositaan entistä enemmän e-aineistoja ja av-aineiston hankintaa minimoidaan.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden toimintakate vuonna 2024 on 2.1331.700 euroa. Talouden raami on kohonneiden henkilöstökulujen, sisäisten vuokrien ja talouden tasapainottamistoimenpiteiden vuoksi selvästi aiempia vuosia tiukempi. Raamiin pääsemiseksi on jouduttu tekemään karsintaa niin henkilöstökuluista, palvelujen ostoista, tarvikehankinnoista kuin muista toimintakuluista. Säästöt tulevat näkyvästi vapaa-aikapalvelujen tarjonnan muutoksina kuntalaisille.

Vapaa-aikapalvelujen toimintakulut ovat yhteensä 2.667.100 euroa. Henkilöstökulujen osuus vapaa-aikapalvelujen budjetista on 1.233.000 euroa, mikä

on 46 prosenttia kokonaiskuluista. Palvelujen ostoihin on varattu 413.000 euroa, mistä suurin osa kohdistuu rakennusten ja alueiden kunnossapitoon. Palvelujen ostoista on tehty vähennyksiä 50.000 euron edestä edellisvuoteen verrattuna. Tarvikehankintojen osuus talousarviossa on 321.000 euroa, mikä on noin 110.000 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Materiaalihankinnoista on karsittu säästöohjelman mukaisesti niin liikunta-, kulttuuri-, nuoriso- kuin työpajapalveluissa. Vapaa-aikapalveluiden vastualueeseen kuuluu avustusten jakaminen liikunta-, kulttuuri- ja nuorisjärjestöille: perus- ja kohdeavustusten kokonaisuus on vuonna 2024 yhteensä 90.500 euroa,

joka on 7.000 euroa pienempi summa kuin edellisvuonna. Muiden toimintakulujen osuus on vapaa-aikapalveluissa kasvanut 610.000 euroon, mikä johtuu ennen kaikkea sisäisten vuokrien korotuksista.

Vapaa-aikapalveluiden toimintatuotot ovat 535.000 euroa. Tulokertymän on arvioitu laskevan 36.000 euroa. Tämä johtuu Vattipajan toiminnan supistamisesta, jolloin palvelujen ulosmyyntiä ei enää voida toteuttaa aiemmassa mittakaavassa. Vattipajan ylläpitämä terveyskeskuksen kahvio jouduttiin henkilöstöpulan vuoksi lakkauttamaan syksyllä 2023, mistä jää tulokertymää tulematta jatkossa. Myös lasten ja nuorten leirien määrän väheneminen pienentää palvelualueen tuloja, mutta toisaalta toimenpide myös vähentää menoja. Tulokertymän pienentymistä paikkaavia lisätuloja pyritään saamaan Multamäen leirikeskukseen kehittämisestä ja lisääntyvästä ulosmyynnistä, palvelutarjonnan uudistamisesta sekä palvelumaksujen mallillisesta korottamisesta. Taloudellisen tilanteen vuoksi palvelumaksuja jouduttaneen korottamaan

3–10 prosenttia vapaa-aikapalveluiden eri sektoreilla.

Säästötoimenpiteistä aiheutuvat vaikutukset ja palvelutarjonnan muutokset tarkoittavat vapaa-aikapalveluissa muun muassa seuraavaa:

- Kahden kyläkentän ylläpito lopetetaan (Savio ja Metsolahti)
- Latujen ajoa vähennetään
- Metsoreitti jaetaan priorisointiluokkiin ja reittiä huolletaan luokituksen mukaisesti.
- Erityisryhmäliikuntaan ei palkata erillistä kesäohjaajaa, ryhmien määrä vähenee.
- Lasten kesäliikuntakerhoja ei järjestetä.
- Uimaopetusta supistetaan kahdeksasta viikosta noin kahteen viikkoon.
- Nuorisopalveluiden kokonaisuus järjestellään uudestaan, nuorisotilojen aukioloaikoja muutetaan, nuorten kerhoja vähennetään, nuorisotyöntekijöiden määrää vähennetään.
- Lasten ja nuorten leirien määrää vähennetään

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus – HYPE

Talousvuonna 2024 lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen toimintakate on -292.100 euroa.

Vuoden 2024 toimintatuotot 125.960 euroa muodostuvat valtionavustuksista: Etsivään nuorisotyöhön arvioidaan vuonna 2024 saavan AVI:n myöntämää valtionavustusta yhteensä 60.000 euroa. Tulosityksikön kahden hankkeen (koulunuorisotyön hanke ja kouluturvallisuuden kehittämisen hanke) jo vuonna 2023 saamat valtionavustukset jaksottuvat vielä vuodelle 2024. Niiden osuus tuotoista on yhteensä noin 66.000 euroa. Toimintatuottoa on mahdollista saada myös vuokraamalla perhekeskuksen tilojen ulkopuoliseen käyttöön, mutta tämän euromääräistä osuutta ei ole arvioitu tulosityksikön talousarviossa.

Vuoden 2024 toimintakulut ovat -418.060 euroa, josta henkilöstökuluja on noin -313.900 euroa (75

%), sisäisiä vuokria -64.500 euroa (15 %), palvelujen ostoja -34.670 euroa (8 %) sekä tarvikkehankintoja -2.900 euroa (0,7 %). Lisäksi MLL:n kuntakumppanuudelle on tulosityksikön avustuksiin varattu kulueränä -2.000 euroa (0,5 %).

Sisäisten vuokrien osuus laskee edellisvuoteen verrattuna reilulla 15.000 eurolla, koska vuonna 2024 ei vuokrassa enää huomioida toimitilan remonttikuluja. Palvelujen ostoissa taas Laukaan seurakunnan ja kunnan yhteisen kasvatussihteerin viran kuntaosuus on liki 5.000 euroa edellisvuotta pienempi, kulujen ollessa nyt reilut -10.000 euroa. Keski-Suomen hyvinvointialue kustantaa viran henkilöstökuluista kuraattorityön osuuden.

Talouden sopeuttamisen vaatimat säästötoimenpiteet kohdentuvat tulosityksikön toimintakuluissa lähinnä palvelujen ostoihin ja tarvikkehankintoihin.

1.1.2 Palvelujen järjestäminen

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelut järjestetään varhaiskasvatustilain edellyttämällä tavalla. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoitokodissa tai perhepäivähoidossa sekä kunnallisesti että yksityisesti. Yksityistä varhaiskasvatusta tuetaan palvelurahalla. Kunnallisia päiväkoteja on kymmenen, yksityisiä päiväkoteja viisi sekä yksi ostopalvelupäiväkoti. Laukaassa on yksi kunnallinen ryhmäperhepäivähoitokoti. Kunnallisia perhepäivähoitajia arvioidaan olevan n. 25 vuonna 2024 ja yksityisiä perhepäivähoitajia 4. Varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa järjestetään Vihtavuorella, Kirkonkylällä, Lievestuoreella ja Leppävedellä.

Maksuttomaan esiopetukseen osallistuvat kaikki kuusivuotiaat lapset. Esiopetusta järjestetään varhaiskasvatuksen toimintana kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa. Esiopetuksen ohella lapsilla on oikeus esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta järjestetään kokopäiväisenä, osapäiväisenä tai osaviikkoisena perheen tarpeiden mukaisesti. Ilta- ja vuorohoitoa järjestetään ostopalvelupäiväkodissa ja kahdessa yksityisessä päiväkodissa. Varhaiskasvatuksen toimintaan sisältyy myös varhaiserityiskasvatuksen palvelut. Kaikessa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnassa on lähtökohtana lapsen edun ensisijaisuus.

Syntyvyyden laskusta huolimatta etenkin alle 3-vuotiaiden lasten osallisuusaste varhaiskasvatuksessa on noussut merkittävästi viime vuosina. Tämä edellyttää myös suurempaa varausta henkilöstöresurssin osalta, jotta henkilöstömitoitukset täyttyvät. Muuttoliike vaikuttaa varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään ympäri vuoden. Tämän lisäksi perheiden palvelujen tarpeet vaihtelevat toimintavuoden kuluessa. Kotihoidon tuki kuuluu myös varhaiskasvatuksen vastuualueeseen. Kotihoidon tukea maksetaan perheelle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa. Kotihoidon tuen maksatus tapahtuu Kelan toimesta.

Viime vuosina yhteistyötä on tiivistetty erilaisissa nivelvaiheissa ja siirtymissä. Vuosittain varhaiskasvatusikäisten ja esiopetusikäisten osalta lapsiryhmit tarkastellaan alueellisella tasolla ja suunnitellaan ryhmien muodostaminen yhteistyössä esi- ja perusopetuksen kanssa perheiden palveluntarpeita vastaavasti

Henkilöstösuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa päiväkotien lapsiryhmissä noudatetaan lasten ja henkilöstöä välistä suhdelukua 1:7 yli 3-vuotiaiden lasten osalta. Alle 3-vuotiaiden osalta suhdeluku on 1:4. Varhaiskasvatuslaissa on määriteltynä varhaiskasvatuksen henkilöstörakenne, jossa tapahtuu muutoksia 1.1.2030 alkaen. Tuleva muutos määrittelee tarkemmin lapsiryhmien opettajasuhdannetta. Henkilöstörakenteeseen on varauduttu jo tässä vaiheessa, ja tulevien vuosien aikana toimien muuttamista henkilöstörakennetta vastaavaksi tarkastellaan esimerkiksi eläköitymisten yhteydessä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön saatavuus on heikentynyt viime vuosien kuluessa ja etenkin määräaikaisiin tehtäviin rekrytointi on ollut erityisen haasteellista. Henkilöstön saatavuuden parantamiseen tullaan kiinnittämään erityistä huomiota edelleen tulevina vuosina. Varhaiskasvatus on esimerkiksi lisännyt yhteistyötään oppilaitosten kanssa parantaen rekrytointimahdollisuuksia. Henkilöstön saatavuuden parantamisen ohelle on tärkeää huomioida myös henkilöstön hyvinvointi ja jaksaminen osana palvelujen kehittämistä.

Talousarvio 2024 sisältää varauksen kuuden määräaikaisen työntekijän vakinaistamiselle Touhulalta siirtyneihin päiväkotityksiköihin. Tämän lisäksi Leppävedellä sijaitsevan määräaikaisen lisätilan vuokrasopimusta on jatkettu viidellä vuodella määräaikaisesti eteenpäin, jolloin lisätilassa työskentelevien kolmen työntekijän työsuhteen vakinaistamista esitetään vuoden 2024 talousarvion yhteydessä.

Varhaiskasvatuksen hallinnossa on vuoden 2023 aikana tapahtunut tehtävä- ja nimikemuutoksia. Varhaiskasvatuksen toimistosihteerin virka on lakautettu, ja tilalle on perustettu määräaikainen talous- ja hallintosuunnittelijan määräaikainen virka. Talousarvio sisältää varauksen talous- ja hallintosuunnittelijan viran vakinaiselle täyttämiseksi 1.7.2024 alkaen. Talouden ja hallinnon suunnittelutyölle muun hallinnollisen työn ohella on edelleen tarvetta. Talous- ja hallintosuunnittelijan tehtävän avulla voidaan myös yhdistää laajemmin sivistystoimen talouden ja hallinnon tehtäväkokonaisuuksia ja samalla jättää myös tehtäviä pitkällä tähtäimellä täyttämättä.

Edellä mainituilla muutoksilla varhaiskasvatuksen henkilöstösuunnitelma sisältää vuodelle 2024 141 HTV:n verran vakinaista henkilöstöä ja 31 HTV:n verran määräaikaista henkilöstöä. Varhaiskasvatuksessa luonnollinen poistuma on 3-5/htv/vuosi johtuen eläkkeelle siirtymisestä tai siirtymisestä toisen työnantajan palvelukseen.

Koulutussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen henkilöstöä koskevat kelpoisuusehdot on määritelty tarkemmin varhaiskasvatuslaissa 540/2018. Varhaiskasvatuslain asettama henkilöstömitoitus vuoteen 2030 mennessä määrittelee opettaja- hoitajasuhdanteen 1.1.2030 alkaen täsmällisemmin. Laukaassa tämä edellyttää tällä hetkellä 15 varhaiskasvatuksen lastenhoitajan

toimen muuttamista varhaiskasvatuksen opettajan toimeksi nykyisellä henkilöstömitoituksella, jotta lain edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttyvät. Valtaosa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä on kelpoisuusehdot täyttäviä henkilöitä. Viime vuosina varhaiskasvatuksen opettajien tehtäviin on palkattu vuodeksi kerrallaan epäpäteviä henkilöitä, mikäli kelpoisuusehdot täyttäviä henkilöitä ei ole saatu rekrytoitua.

Varhaiskasvatuksessa järjestetään 1-2 kertaa vuodessa koko varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteinen koulutuspäivä. Koulutuksen tarpeita ja järjestämistä koordinoi erillinen varhaiskasvatuksen koulutustyöryhmä. Tämän lisäksi varhaiskasvatusyksikköjen tarpeiden pohjalta varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestetään ja mahdollistetaan erilaisia täydennyskoulutuksia ja henkilöstön kouluttautumista tuetaan. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle järjestettävät sekä pidempiaikaiset että lyhytaikaisemmat koulutukset ovat sisällöllisesti perustehtävää tukevia koulutuksia.

Sähköisten järjestelmien osalta Efficca varhaiskasvatus- tietojärjestelmä poistuu käytöstä vuoteen 2024 mennessä. Järjestelmän korvaa EdLevo-sovellus, johon siirtyvät kaikki varhaiskasvatuksen asiat vaiheittain vuoden 2024 loppuun mennessä. Uuden järjestelmän käyttöönotto edellyttää suunnittelua ja organisointia hallinnon tasolla sekä koko henkilöstön kouluttamista ohjelman käyttöön.

Perusopetuspalvelut

Peruskoulut antavat opetussuunnitelman mukaista esi- ja perusopetusta, luovat yhdessä kotien kanssa vankan perustan lasten ja nuorten kehitykselle yksilöiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antavat heille hyvät perusvalmiudet jatko-opinnoille. Edistämme yhdessä vanhempien kanssa oppilaiden oppimista ja hyvinvointia. Perusopetuksen toiminnan lähtökohtana ovat sivistystoimen strategian mukaiset toimenpiteet.

Peruskoulun lk 1-9 oppilasmäärä on 18.9.2023 tilanteen mukaan 2871 oppilasta, mikä on 21 oppilasta vähemmän kuin 2023 talousarviossa. Lisäksi Laukaassa syksyllä 2023 opiskelee 32 valmistavan opetuksen oppilasta kolmessa opetusryhmässä. Väestökisteriin perustuen oppilasmäärän ennustetaan muuttuvan niin, että syksyllä 2024 peruskouluissa opiskelee 2820 oppilasta, mikä on 51 oppilasta vähemmän kuin tällä hetkellä. Jos kaikki valmistavan opetuksen oppilaat siirtyvät Laukaan kunnan perusopetuksen oppilaksi, kokonaisoppilasmäärä vähenee 19 oppilaalla. Oppilasmäärän

vähenneminen kohdistuu alakouluihin, joiden oppilasmäärä putoaa n. 100 oppilaalla. Vaikka kokonaisuudessaan oppilasmäärä pienenee, yläkouluissa oppilasmäärä kasvaa vuoden 2023 tasosta n. 50 oppilaalla.

Perusopetuksen palveluverkkoselvitys valmistuu syksyn 2023 aikana, ja sen mahdolliset vaikutukset vuoden 2024 talousarvioon huomioidaan talousarviomuutoksina vuoden 2024 aikana.

Henkilöstösuunnitelma

Perusopetuslain 37 § mukaan opetuksen järjestäjällä tulee olla riittävä määrä opettajien virkoja tai tuntiopettajia. Periaatteena on ollut, että koulujen opetuksesta huolehtivat viranhaltijat, ja tuntiopettajat hoitavat ne tehtävät joissa tuntimäärä ei riitä virkaan, tai se on muuten perusteltua. Lisäksi kouluilla työskentelee määräaikaisina viranhaltijoiden tai tuntiopettajien sijaisia, vakituisia koulunkäynninohjaajia, koulusihteereitä ja vahtimestareita. Osa koulunkäynninohjaajista ja tuntiopettajista rekrytoidaan määräaikaisesti, jos tehtävä on luonteeltaan määräaikainen.

Perusopetuspalveluiden talousarvio 2024 sisältää palkkavaraukset vakituisten henkilöiden palkkakuuluihin 235 htv:n verran syksystä 2024 alkaen. Määräaikaisiin tehtäviin on varattu palkkavaroja 98 htv:n verran. Henkilöstösuunnitelmassa on huomioitu talousarvion sopeutustoimet henkilöstökouluihin. Perusopetuksen henkilöstösuunnitelmassa on

huomioitava, että suuressa henkilöstömäärässä on vaihtelua pitkien esim. perhevapaista aiheutuvien virkavapauksien takia.

Koulutussuunnitelma

Perusopetuksessa opetushenkilöstön vakituiset koulutuspäivät perustuvat opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimukseen, ja ne käytetään sopimuksen määrittelemissä puitteissa. Koulunkäynninohjaajille on vakiintunut lukuvuoden alkuun yksi yhteinen koulutuspäivä.

Talousarvio ei sisällä varauksen digitutorjärjestelmän ylläpitämiselle. digitutorjärjestelmässä on koulutettu kunnan sisäisesti tieto- ja viestintäteknologian käyttöä. Tästä on kuitenkin säästöyistä luovuttu v. 2023. Koulutusta järjestetään vuonna 2024 kolmiportaisen tuen ja NEPSY –osaamisen osalta hankerahoituksella. Muuta koulutusta pystytään järjestämään talousarvion puitteissa vähäisissä määrin huomioiden sen, että opetushenkilöstön koulutus aiheuttaa pääsääntöisesti sijaiskustannuksia. Esihenkilöstö osallistuu kunnan järjestämään esihenkilökoulutukseen silloin kun sitä on tarjolla.

Henkilöstön ammatillisen osaamisen kehittämistarpeissa ei ole tiedossa merkittäviä muutoksia talousarviokaudella. Opetushenkilöstön kelpoisuusehdot perustuvat lakiin, ja rekrytoitava henkilöstö on lähtökohtaisesti kelpoisuusehdot täyttävää.

Lukio

Lukiokoulutus on nähtävä merkittävänä kunnan elinvoiman lisääjänä Laukaassa. Laukaan lukio pyrkii kehittämään toimintaansa siten, että kunta olisi toisen asteen koulutustarjonnallaan houkuttava paikka niin paikallisesti kuin seudullisesti. Opetustarjonnaltaan monipuolinen lukiokoulutus on kunnan resurssien panostamista tulevaisuuteen. (*Kunnat lukiokoulutuksen järjestäjinä kunta- ja paikallistalouden näkökulmasta. ARTTU2-ohjelma 9/2018*).

Laukaan lukiolle myönnettävä opetusresurssi vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millaisia pedagogisia

ratkaisuja on mahdollista kehittää ja toteuttaa. Lukioresurssilla on keskeinen rooli myös siinä, miten monipuolinen ja houkuttava koulutustarjontamme on niin paikallisesti kuin seudullisesti. Laukaan lukion tulevaisuushakuinen kehittäminen on osaan opettajakunnan vahva tahtotila.

Henkilöstösuunnitelma

Lukiossa toistaiseksi tai määräaikaisesti työsuhteessa olevan henkilöstön määrään ei ole tullut muutosta. Syksystä 2023 hienoisesti kasvanut opiskelijamäärä on lisännyt pakollisten kurssien opetustuntimäärää jonkin verran. Apua tilanteeseen

on saatu palkkaamalla yksittäisiä sivutoimisia tuntiopettajia. Talouden tasapainottamisohjelmasta johtuen kurssimäärää vähennettäneen jatkossa 2-3, mutta henkilöstömäärään tällä ei tule olemaan vaikutusta. Henkilöstösuunnitelma sisältää 21 vakituista ja 1,5 määräaikaista henkilötyövuotta.

Koulutussuunnitelma

Kansalaisopisto

Laukaan kansalaisopisto on vapaan sivistystyön opilaitos, joka järjestää toiminta-alueensa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa ja kaikkien saatavilla olevaa monipuolista opetusta luoden mahdollisuuksia omaehtoiselle oppimiselle ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseksi. Opiston tarkoituksena on vapaan sivistystyön lain mukaisesti edistää toimialueensa asukkaiden kykyä ja halua elinikäiseen oppimiseen, uusien asioiden omaksumiseen sekä itsensä kehittämiseen tarjoamalla heille monipuolisia koulutuspalveluja. Opetuksen painopiste on taide- ja taitoaineissa. Kansalaisopisto tarjoaa lisäksi lasten ja nuorten yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta käsityössä, kuvataiteessa ja teatteritaiteessa, järjestää myös tilauskoulutusta sekä osallistuu erilaisiin koulutusta tukeviin alueellisiin kehittämishankkeisiin. Kuntahenkilöstöä opisto palvelee järjestämällä henkilöstökoulutusta.

Henkilöstösuunnitelma

Kansalaisopiston suunniteltu päätoiminen henkilöstö vuodelle 2024 säilyy edellisvuosien suuruisena 4,5 henkilötyövuotta. Talouden säästötoimet aiheuttavat vähennystä sivutoimisten tuntiopettajien määrään. Vuoden 2024 sivutoimisten opetta-

Lukion henkilöstön ammatillisen osaamisen päivittämiseen on tarvetta opetussuunnitelman ja työelämän lisääntyneiden osaamisvaatimusten myötä. Osaamisen päivittämisen tarvetta kasvattavat myös lukiolaisten lisääntyneet oppimisen tuen vaateet.

Henkilöstö lisääntyneeseen koulutustarpeeseen on toistaiseksi pystytty vastaamaan Laukaan lukion saamalla ulkopuolisella rahoituksella.

jien määrä on arviolta 50 opettajaa (25 htv). Opettajien tuntimäärä vaihtelee toteutuvien kurssien mukaan.

Koulutussuunnitelma

Kansalaisopiston vakituinen henkilöstö osallistuu säännöllisesti erilaisiin ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin resurssien, tarpeen ja tarjonnan mukaan. Tarjonta ja tarpeet vaihtelevat jonkin verran opetusainealueittain. Tuntiopettajia tiedotetaan tarjolla olevista koulutuksista ja kannustetaan osallistumaan niihin mahdollisuuksien mukaan.

Kansalaisopiston koko henkilöstön ammatillisen osaamisen laajentamiseen on tarvetta valtakunnallisen osaamisperusteisuuden käyttöönoton myötä: Osaamisperusteinen kurssitarjonta mahdollistaa opintojen tunnistamisen ja sitä myötä hyödyntämisen esim. työelämässä ja opinnoissa. Osaamisperusteisten kurssien tarjoaminen on ollut valtakunnallisesti mahdollista 1.8.2021 alkaen. Vakituinen henkilöstö osallistuu vuonna 2024 resurssien puitteissa osaamisperusteisuutta käsitteleviin koulutuksiin. Osaamisperusteisuuden varsinainen käyttöönotto Laukaassa vaatii kuitenkin toteutuakseen lisää henkilöresurssia.

Kirjastopalvelut

Laki yleisistä kirjastoista (1492/2016) ohjaa kirjastopalvelujen toimintaa. Kirjaston tulee:

1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisäilytöihin

2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa

3) edistää lukemista ja kirjallisuutta

4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen luku-taitoon

5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan

6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

Kirjastopalvelut ovat käytetyin tiedon ja kulttuurin perus- ja lähipalvelu. Yleisen kirjaston tehtävänä on tarjota aineistonsa, tilansa ja palvelunsa jokaisen käyttöön, kynnys tulla kirjastoon on matala. Kirjasto on lähipalvelu, jolla tulee olla riittävät aukioloajat. Palveluiden järjestämisessä on huomioitava tasa-arvon vahvistaminen sekä toiminnan läh- tökohtina olevat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus. Kirjastolla on tärkeä tehtävä esimerkiksi lukutaidon kehittämisessä ja ylläpitämisessä eri asiakasryhmille, muun muassa koulu yhteistyössä.

Laukaan kirjastotoimen tavoitteena on laadukkaiden, pääosin maksuttomien kirjasto- ja tietopalveluiden tuottaminen ja monipuolisten oheistoimintojen kehittäminen. Tätä takaa riittävä osaava henkilöstö, sopiva ja ajantasainen aineistokokoelma sekä tila jossa voi viihtyä. Verkkopalvelut ja erilaiset e-aineistot ovat olennainen osa kirjaston palvelua, samoin omatoimiasiointi. Nykyisen kirjastoauton toiminnan jatkoksi etsitään sopiva korvaava palvelumuoto vuoden 2024 aikana, jotta taataan kirjastotoimintaa lähipalveluna myös isoimpien keskusten ulkopuolelle.

Laukaan kirjastotoimeen kuuluu pääkirjasto sekä Leppäveden, Lievestuoreen ja Vihtavuoren lähikirjastot ja kirjastoauto. Kirjastoauto parantaa osaltaan kirjastoverkkoa ja takaa kirjastoa jokaisen lähipalveluna.

Laukaan kirjastotoimi kuuluu Keski-kirjastoverkkoon (koko Keski-Suomi) ja AkePike-kehittämisalueeseen. Kirjastotila on niin fyysinen kuin verkossakin toimiva kokonaisuus. Kirjasto on hyvinvointipalvelu, joka tarjoaa puitteet niin elinikäiseen oppimiseen, viihtymiseen kuin demokratiatyöhönkin

kaikenikäisille kaikissa elämänvaiheissa. Lukeminen on kansalaistaito - kirjasto tukee kaikkien ikäryhmien lukemisharrastusta ja monilukutaitoa.

Henkilöstösuunnitelma

Kirjastossa on kirjastotoimenjohtajan (1 htv) lisäksi 9 vakituista työntekijää (9 htv), joista 5 tekee töitä pääkirjastossa ja yksi kirjastoautossa. Lievestuoreen, Leppäveden ja Vihtavuoren lähikirjastoja hoitaa kolme kirjastomammattilaista. Kirjastossa pyritään työllistämään myös tuettuja, työkokeilijoita ym., mikä osaltaan tukee kirjaston sosiaalista tehtävää – haluamme tarjota mahdollisuuksia monenlaisille kuntalaisille.

Vakituisen henkilöstön määrään ei ole tiedossa muutoksia vuonna 2024 (esim. eläköitymiset). Pääkirjaston osastonjohtajan tehtävät hoidetaan vakihenkilökunnan voimin ja lähikirjastojen lasten- ja nuortenkirjastotyön tehtäviä keskitetään uudella tavalla. Tämä henkilöstöresurssipula vaikuttaa niin kirjastojen aukiolo- ja palveluaikoihin kuin koulu yhteistyöhön.

Koulutussuunnitelma

Kirjastossa työskentelevillä pitää olla erityistaitoina

- kirjastoalan pedagogista osaamista
- tiedonhakutaitoja
- digineuvontataitoja
- aineistojen sisältöosaamista
- hankinta- ja kokoelmatyön osaamista
- tekijänoikeusosaamista
- kirjaston tietojärjestelmiin liittyvää osaamista
- C-ajokortti kirjastoauton kuljettamiseen.

Näiden lisäksi tarvitaan yleisiä taitoja, joita ovat mm.

- vuorovaikutus-, tiimityö- ja verkostoitumistaidot
- monikanavaisen asiakaspalvelun taidot
- viestintä- ja markkinointiosaaminen
- ICT-aidot
- digitaalisten aineistojen osaaminen
- työyhteisötaidot
- itseohjautuvuus
- johtamisosaaminen.

Osaamista on tarve ylläpitää ja kehittää etenkin kirjastoalan pedagogisessa osaamisessa, sisältötyössä, kokoelmatyössä, tiedonhaku- ja digineuvontataidoissa sekä monikanavaisessa asiakaspal-

velussa. Tärkeimpinä välineinä ovat alueellisen kehittämiskirjaston tarjoama ilmainen koulutus sekä kollegojen vertaistuki.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelujen hallinnonalan tehtävänä on järjestää liikunta-, nuoriso-, kulttuuri- ja työpajapalveluita. Tavoitteena on edistää vapaa-ajantoimintojen harjoittamista, niihin liittyvää kansalais-toimintaa ja sitä kautta kunnan asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Toiminnan kehittämistä toteutetaan kuntastrategian, valtakunnallisten linjausten ja tarvekartoitusten mukaisesti, koko palvelualueen viestintää tehostetaan ja tehdään palveluita entistä helpommin saataviksi.

Liikuntapalveluiden perustehtävänä on luoda ja ylläpitää kuntalaisille liikuntamahdollisuuksia ja edistää siten kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Liikuntalain mukaisesti liikuntapalvelut järjestää ohjattua liikuntaa erityisesti sellaisille kuntalaisille, joilla on haastavaa osallistua yleisesti tarjolla oleviin liikuntaryhmiin. Liikuntaneuvontaa tarjotaan yli 12-vuotiaille, jotka liikkuvat terveytensä kannalta liian vähän. Liikuntapalvelut tekee tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen, paikallisten järjestöjen sekä yli kuntarajojen muiden toimijoiden kanssa. Neljän taajaman liikuntapuistojen sekä ulkoilureittien kehittäminen jatkuvat vuosisuunnitelman mukaisesti, ja nämä alueet tarjoavat monipuolisia, edullisia, matalan kynnyksen liikkumisen paikkoja kaikille kuntalaisille. Kunnan kuntosalit puolestaan tarjoavat kuntalaisille puitteet fyysisen kunnon ylläpitämiseen, ja jatkossa tavoitteena on kehittää entistä parempi ja nykyaikaisempi järjestelmä kuntosalipalvelujen tarjontaan. Liikuntapaikoilla pyritään ehkäisemään väärinkäytöksiä ja ilkeäkäyttöä aikaisempaa tehokkaammin.

Nuorisopalveluiden tavoitteena on edistää nuorten hyvinvointia, tukea ja kehittää elämänhallinnan taitoja sekä kannustaa terveisiin elämäntapoihin. Nuorisotilatoiminnalla tuetaan nuorten vapaa-ajan toimintaa, päihitteettömyyttä, aktiivista osallistumista sekä tarjotaan nuorille turvallinen paikka vapaa-ajan viettämiseen. Nuoriso-

ohjaajat toimivat aktiivisesti nuorten kanssa erilaisilla alustoilla, kuten Instagram, Snapchat, Facebook ja TikTok. Koulunuorisotyötä on tarkoitus toteuttaa Laukaan kaikissa yläkouluissa. Koulujen kanssa tiiviissä yhteistyössä pyritään resurssien mukaan toteuttamaan myös pienryhmätoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea koulujen oppilashuollollisia toimenpiteitä. Nuorisopalvelut uudistuu merkittävästi vuoden 2024 aikana, kun talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteiden mukaisesti etsivä nuorisotyö, erityisnuorisotyö, koulunuorisotyö ja nuorten starttipajatoiminta siirtyvät yhtenäiseksi nuorisopalveluiden kokonaisuudeksi vapaa-aikapalveluiden alle. Etsivän nuorisotyön ja erityisnuorisotyön resurssia on vuoden 2024 talousarviossa edelleen Hyvinvointi- ja perhekeskuksen alla, mutta budjetti yhdistetään vapaa-aikapalvelujen alle nuorisotyön kokonaisuudeksi vuoden 2024 aikana.

Kulttuuritoiminnan tavoitteena on edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää kulttuurin monipuolista saatavuutta ja kulttuuriperinnön ylläpitämistä sekä tarjota mahdollisuuksia kulttuurin eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen. Kulttuuripalveluilla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Kunnan uutta kulttuuriohjelmaa lähdetään toteuttamaan valtuuston hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Sen keskeisinä tavoitteina on tehdä kulttuuria näkyväksi ja helpommin kaikkien kuntalaisten saavutettavaksi, osallistaa asukkaita, yhdistyksiä ja yrityksiä sekä kehittää ja tukea yhteistyöverkostoja kulttuurin ympärillä. Culture in Nature -hankkeen myötä edistetään Laukaan luontokulttuurikohteiden ja -matkailun kokonaisuutta.

Vattipajan työpajapalveluissa tarjotaan tukea ja etenemismahdollisuuksia työttömille laukaalaisille työnhakijoille. Työpajapalveluita tarjotaan pääasiassa palkkatuella, työkokeiluna tai kuntouttavana työtoimintana. Työllistämisyksöt ovat noin kuukaudesta kahdeksaan kuukauteen. Työpajatoiminnan tavoite on antaa valmiuksia siirtyä vapaille työmarkkinoille tai koulutuspoluille. Osana Laukaan kunnan talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteitä Vattipajan tulevaisuuden vaihtoehtoja selvitetään vuoden 2024 aikana. Kolmeksi eri vaihtoehdoksi on esitetty pajatoiminnan lakkauttamista, siirtämistä osin tai kokonaan jollekin toiselle toimijalle tai sosiaalisen yrityksen perustamista. Vattipajalla toiminut Nuorten Startti siirtyy vuoden 2024 alusta osaksi nuorisopalvelujen uutta kokonaisuutta.

Henkilöstösuunnitelma

Vapaa-aikapalveluissa työskentelee 15 vakituista työntekijää (14,3 htv) ja yhdeksän määräaikaista työntekijää (8,2 htv). Vakituisten ja määräaikaisen henkilöstön lisäksi vapaa-aikapalveluissa työskentelee lyhyemmissä työsuhteissa 4–8 osa-aikaista talovalvojaa nuorisotiloilla, 30–40 leiriohjaajaa kesäisin sekä pieni määrä tuntityöntekijöitä liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalveluissa. Tunti- ja urakkapalkkojen osuus budjetissa on 72.000 euroa, mikä on 30.000 euroa vähemmän kuin vuonna 2023. Talouden tasapainottamistoimet ovat koskeneet erityisesti osa-aikaista henkilöstöä ja tuntityöntekijöitä, joita on jouduttu vähentämään. Lisäksi Vattipajalla työskentelee vuoden aikana keskimääriin 160 henkilöä eri pituisissa työsuhteissa tukityöllistettyinä, kuntouttavassa työtoiminnassa ja työkokeilussa.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus – HYPE

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulosityksikön toiminta kytkeytyy Laukaan lasten ja nuorten hyvinvointi- ja perhekeskuksen (Laukaan HyPe) palvelujen kokonaisuuteen. Tarkoituksena on tuottaa matalan kynnyksen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevia palveluja yhdessä eri toimijoiden kanssa.

Suurin muutos henkilöstössä tapahtuu nuorisopalveluissa, kun etsivät nuorisotyöntekijät, erityisnuorisotyöntekijä ja nuorten starttivalmentaja siirtyvät vapaa-aikapalveluiden yksikköön muodostaen jatkossa yhtenäisen nuorisopalveluiden kokonaisuuden. Budjetti yhdistetään vapaa-aikapalvelujen alle nuorisotyön kokonaisuudeksi vuoden 2024 aikana. Työtehtäviä muokataan tarpeen mukaan.

Laukaan kunnan ulkoilureiteistä ja -alueista vastaanottaneen kenttämestarin tehtävään ei saatu eläköitymisen jälkeen täyttölupaa, minkä vuoksi liikuntapaikkojen hoitajien työtehtäviä sekä Vattipajan ulkoaluetyöntekijöiden tehtävänkuvia on muokattava niin, että tehtäviin kuuluu ulkoilualueiden hoitoa ja muuta tarvittavaa palveluntuotantoa. Palvelujen kehittämiseksi ja työn tehostamiseksi vapaa-aikapalvelujen henkilöstön työtehtäviä järjestellään uudelleen tehtävänimikkeitä ja työnkuvia muokkaamalla. Vapaa-aikapalveluiden hallinnossa on ollut suuri tarve koordinaatiotehtävälle esimerkiksi kulttuuripalveluiden ja hankkeiden osalta. Kulttuuripalveluissa ei ole ollut vakituista tai määräaikaista työntekijää useaan vuoteen, mutta kulttuuriohjelman myötä työlle on selkeä tarve. Vapaa-aikapalvelujen erityisliikunnanohjaajan tehtävä esitetään muutettavaksi koordinaattorin tehtäväksi 1.1.2024 alkaen, ja tähän tehtävään sisältyisi kulttuuriohjelman toimeenpano, hankkeiden koordinointi, verkostotyö sekä soveltuvin osin erityisliikunnan suunnittelutehtävät.

1.1.2023 perhekeskustoiminta siirtyi Keski-Suomen hyvinvointialueen hallinnon alle. Palveluja ja toimintaa tuottavat hyvinvointialueen sote-toimijoiden ja kunnan sivistyspalvelujen toimijoiden lisäksi pääasiassa järjestöt, kuten MLL:n paikallisyhdistykset, sekä seurakunnat, kuten Laukaan evankelisluterilainen seurakunta.

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeen lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulosityksikköön jäi varhaisen tuen asiantuntijatyö, etsivä ja erityisnuorisotyö, koulu- ja opiskeluhuoltoyhteistyöhön liittyvää hanketyötä sekä palvelupäällikön hallinnolliset ja koordinoivat tehtävät.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnalla on ensisijainen vastuu alueensa asukkaiden hyvinvoinnin- ja terveydenedistämistyöstä. Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulosityksikön toiminta uudelleenorganisoidaan vuodelle 2024 nimenomaan kunnan ensisijaisten hyvinvointitehtävien mukaisesti, huomioiden yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa. Tällä tavoitellaan paitsi selkeyttä ja tehokkuutta, myös talouden sopeuttamisen vaatimia pidemmän aikavälin säästöjä.

Osana talouden tasapainottamisohjelmaa etsivä nuorisotyö ja erityisnuorisotyö on suunniteltu sijoitettavan osaksi vapaa-aikapalveluiden kokonaisuutta. Siirto tullaan suunnittelemaan vuoden 2024 aikana. Talousarvion tekovaiheessa Hyphen alaisena toimivat etsivät nuorisotyöntekijät ja erityisnuorisotyöntekijä on kuitenkin budjetoitu Hyphen henkilöstösuunnitelmaan ja –budjettiin.

Henkilöstösuunnitelma

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulosityksikössä työskentelee vuonna 2024 viisi vakinaista työntekijää: palvelupäällikkö 1 htv, varhaisen tuen asiantuntija 1 htv, kaksi etsivää nuorisotyöntekijää 2 htv ja erityisnuorisotyöntekijä 0,90 htv (erityisnuorisotyöntekijän palkaton työvapaa kestää vuoden alusta helmikuun 2024 alkupuolelle).

Palvelupäällikön työkenttään sisältyy tulosityksikön esihenkilö-, hallinto- ja taloustehtävien lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu-tehtävät, osallisuus ja vaikuttamistyöhön kuuluvia tehtäviä sekä perhekeskustoiminnan koordinaatio tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen perhekeskuskoordinaattorin kanssa. Kunnan hyvinvointityön ja organisaation uudelleen järjestämisen myötä tehtävänimikkeen tulee vastata muokkautuvaa työnkuvaa.

Varhaisen tuen asiantuntijan tehtävänä on ollut tarjota ennen kaikkea lasten parissa työskenteleville työntekijöille vaihtoehtoisia, ratkaisukeskeisiä lähestymistapoja sekä työkaluja pulmatilanteisiin ja kuormitukseen lapsen ja aikuisen yhteisessä arjessa. Työn painopiste tulee jatkossakin olemaan työntekijän varhaisessa tuessa mutta se kohdentuu aiempaa voimallisemmin kunnan kaikkien työntekijöiden hyvinvoinnin tukemiseen ja sairauspoissaolojen ennalta ehkäisyyn. Tehtävänimikkeen tulee vastata muokkautuvaa työnkuvaa.

Etsivä nuorisotyö auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat ilman opiskelu-, työkokeilu- tai työpaikkaa. Etsivä nuorisotyö jalkautuu nuorten toimintaympäristöihin. Vuonna 2024 etsivä nuorisotyö siirtyy hallinnollisesti osaksi kunnan sivistyspalvelujen nuorisotyön kokonaisuutta.

Myös erityisnuorisotyöntekijän tehtävä liitetään hallinnollisesti nuorisotyön kokonaisuuteen. Erityisnuorisotyön tavoitteena on Laukaan lasten ja nuorten elinolojen parantaminen, oikea-aikainen kohdennettu työ, ongelmien ennaltaehkäisy, yhdenvertaisuus ja nuorten elämänhallinnan parantaminen. Työn painopiste on ensi sijassa nuorten ryhmämuotoisessa, ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Toiminnan hallinnollisen uudelleenorganisoimisen yhteydessä on tarpeen arvioida myös tätä tehtävänkuvaa ja työn painopistettä.

Vuonna 2024 tulosityksikön hankkeissa jatkaa kaksi määräaikaista hanketyöntekijää: yläkouluilla työskentelevä koulutsemppari (0,50 htv) ja kouluturvallisuushankkeen hanketyöntekijä (1 htv).

Lisäksi henkilöstössä on syytä huomioida kunnan ja seurakunnan yhteinen kasvatussihteeri, jonka kustannukset kuitenkin sisältyvät talousarviossa palvelujen ostoihin.

Koulutussuunnitelma

Kaikilla työntekijöillä on työhön vaadittu kelpoisuus ja vahva ammatillinen osaaminen. Työntekijöiden muunto-/jatkokoulutautumiseen suhtaudutaan myönteisesti. Työn ohessa suoritettavien

tutkintojen tekeminen pyritään mahdollistamaan tarvittavin, joustavin työaikajärjestelyin.

Ilmaisia lyhytkoulutuksia suositetaan ja hyödynnetään, esimerkiksi AVI:n, Into ry:n, Kuntaliiton, Opetushallituksen, THL:n ja perhekeskusverkoston koulutukset. Ne tarjoavat mahdollisuuden vahvistaa ja syventää ammatillista osaamista työn arjessa. Koulutusteemoina ovat eri tavoin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tukevat teemat. Erityisesti varhaisen tuen asiantuntijatyössä olisi tarvetta vahvistaa syvempää ammatillista erityisosaamista esimerkiksi työnohjaajakoulutuksella tai muulla vastaavalla pidemmällä koulutuksella.

1.1.3 Kehittämisen painopisteet

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelujen toiminnassa ja kehittämisessä hyödynnetään jatkuvan arvioinnin toteuttamista osana palvelun kehittämistä. Varhaiskasvatuksessa hyödynnetään erilaisia arvioinnin menetelmiä toimintavuoden aikana. Arviointia toteutetaan erilaisin asiakastytyväisyyskyselyin, kehityskeskusteluin sekä arvioiden yksikkökohtaisia kehittämissuunnitelmia. Arvioinnin tuloksista muodostetaan tavoitteet kuntatason kehittämistyölle. Laukaan varhaiskasvatuksessa kokoontuu erillinen arviointityöryhmä, jonka työskentelyn pohjana toimivat Karvin laatuindikaattorit. Vuoden 2023-2024 aikana Karvin tuottama Valssi-arviointijärjestelmän käyttöönotto toteutuu Laukaan lisäksi seudullisena ja valtakunnallisena yhteistyönä. Kehittämistyötä toteutetaan kunnallisen ja yksityisen varhaiskasvatuksen yhteistyönä mahdollistaen yhdenvertaisen palvelun tuottamisen laukaalaisille lapsiperheille. Talouden tasapainottaminen huomioidaan talousarvion laadinnassa osana varhaiskasvatuspalvelujen tasapainottamista.

Varhaiskasvatuksen sähköisiä palveluja ja asiointia on kehitetty viime vuosina ja ne edellyttävät kehittämistä myös tulevina vuosina sähköisen asiointin lisääntyessä.

Henkilöstö osallistuu tarpeen mukaan kunnan sisäisiin henkilöstökoulutuksiin. Henkilöstön paloturvallisuuskoulutusta järjestetään voimassa olevan pelastussuunnitelman mukaisesti.

Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan myös erilaisiin alueellisiin koulutuksellisiin tilaisuuksiin. Ne tarjoavat mahdollisuuden jakaa asiantuntevista yli kuntarajojen, esimerkkinä etsivien nuorisotyöntekijöiden alueelliset päivät ja erilaiset asiantuntijafoorumit. Vuonna 2024 yhtenä keskeisenä sisältöteemana on edelleen yhteistyön toteuttaminen hyvinvointialueen sote-palvelujen ja kunnan hyvinvointipalvelujen kesken.

Perusopetuspalvelut

Perusopetuksessa vahvistetaan varhaisen tuen toimintamalleja esim. nepsy -toiminnalla, kehittäen kolmiportaisen tuen toimintoja osana sekä esi- ja alkuopetuksen rakennetta ja toimintatapoja yhdessä varhaiskasvatuksen kanssa. Tällä kehitystyöllä tavoitellaan henkilöstön ja toimitilojen käytön tehostamista sekä 5-8 –vuotiaiden esi- ja perusopetuksen oppilaiden yhtenäistä pedagogista opinpolkua sekä henkilöstön ja tilojen yhteiskäytön optimointia. Laajan erityisen tuen tarpeessa olevien lasten määrä on lisääntynyt, mutta samaan aikaan joudutaan tekemään henkilöstökuluihin sopeutuksia. Tämä tulee huomioida myös erityisen tuen palveluiden järjestämisessä.

Henkilöstön koulutus kohdennetaan edelleen erityisesti kolmiportaisen tuen osaamiseen, Nepsy –osaamiseen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetuksen kehittämiseen ja sekä esimiesten osaamisen vahvistamiseen. Työhyvinvoinnin edistämiseksi toteutetaan työhyvinvointikysely, ja tarkistetaan sen pohjalta tehdyt toimenpiteet ja suunnitellaan jatko niiden pohjalta.

Palveluverkkotyö valmistuu syksyn 2023 aikana, ja sen edellyttämiä toimenpiteitä ei ole huomioitu talousarviossa vuodelle 2024. Jos palveluverkkoa koskevalla päätöksellä on talousarviovaikutuksia,

ne tullaan huomioimaan mahdollisessa lisätalousarviossa v. 2024 aikana. Kuhaniemen koulun osalta on käynnistetty hankeselvitysvaihe tilaratkaisujen järjestämiseksi.

Lukio

Tavoitteena on Laukaan lukion kurssitarjonnan monipuolistaminen ja lukiokoulutuksen kiinnostavuuden lisääminen nuorille. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää pidemmällä aikavälillä opetusresurssien kasvattamista niin, että Laukaan lukio saavuttaa Keski-Suomen lukioiden keskimääräisen tason.

Toisena tavoitteena on kehittää opetussuunnitelma mukaisia oppiaineitten rajat ylittäviä, geneerisiä taitoja, yhdessä tekemisen ja ongelmaratkaisun taitoja kehittäviä kursseja. Opintokokonaisuuksien taustalla on työelämän osaamisvaatimusten nopea muutos.

Tavoitteen saavuttamiseksi käytettäneen ulkopuolisia osaamisverkostoja ja hankerahaa. Yhteistyössä ulkopuolisten osaamisverkostojen kanssa kehitetään uudesta opetussuunnitelmasta kumpuavia yhteisiä opetuskokeiluita ja teemoja Laukaan lukiossa.

Kansalaisopisto

Kansalaisopiston kehittämisen keskeisimpiä painopistealueita on monipuolisen ja erilaisia tarpeita huomioivan kurssitarjonnan turvaaminen Laukaassa taloustilanne huomioiden, sekä yhteistyön tiivistäminen alueen eri toimijoiden kanssa. Monipuolisen kurssitarjonnan toteutuminen edellyttää riittäviä taloudellisia resursseja. Opinto-ohjelman laadinnassa yhtenä keskeisenä osana hyödynnetään arvioinnin ja asiakastyytyväisyyden tuloksia.

Yhteinen kansalaisopistotoiminnan kehittämishanke Lievestuoreen Settlementin kanssa jatkuu vuoden 2024 kesäkuulle asti. Hankkeen myötä yhteistyötä tiivistetään erityisesti kunnan sisäisten toimijoiden välillä.

Vapaan sivistystyön ja sitä myöten kansalaisopistojen opintoja on valtakunnallisesti lähdetty kehittä-

mään niin, että ne voidaan jatkossa määritellä, tunnistaa ja tunnustaa. Sen tarkoituksena on saada opinnoille lisää näkyvyyttä ja laajempaa hyödynnettävyyttä mm. työelämässä ja ammattiopinnoissa. Osaamisperusteinen kurssitarjonta on myös Laukaan kansalaisopiston yhtenä kehittämisen painopistealueena tulevaisuudessa, mikäli taloudelliset resurssit sen mahdollistavat.

Kirjastopalvelut

Sivistyslautakunnan v. 2022 hyväksymä kehittämissuunnitelma vuosille 2022 – 2026 linjaa kirjaston kehitystoimintaa. Vuoden 2024 tärkeimmät painopisteet ovat pääkirjaston peruskorjauksen ja omatoimikirjaston investointi sekä Sarastus-kirjastoauton seuraajaa koskeva suunnittelu.

Lisäksi kirjasto kehittää

- monilukutaitotyötä eri käyttäjäryhmille (monilukutaito tarkoittaa kykyä lukea, ymmärtää ja tulkita sekä tuottaa monimuotoisia tekstejä)
- asiakkaiden mahdollisuutta omatoimiseen kirjastopalveluiden käyttöön
- digineuvontatoimintaa
- kulttuurista ja yhteiskunnallista vuoropuhelua
- kokoelmia (monipuolisuus, houkuttelevuus, lasten- ja nuortenkirjallisuuteen panostaminen).

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalvelujen kokonaisuudessa on vuonna 2024 kolme kehittämisen pääpainopistettä. Ensimmäisenä on nuorisopalveluiden kehittäminen yhtenäiseksi uudeksi kokonaisuudeksi, joka palvelee laukaalaisia nuoria tarvelähtöisesti, vaikuttavasti ja suunnitelmallisesti sekä toimii palvelukokonaisuutena, jossa työntekijöillä on sujuva yhteistyö ja hyvä työskennellä. Toinen tavoite on lulttuuripalveluiden kehittäminen uuden kulttuuriohjelman mukaisesti, Culture in Nature -hankkeen toimenpiteiden edistäminen sekä yhteistyö kulttuuriohjelman ja hankkeen kesken. Kolmas tavoite on koko vapaa-aikapalveluiden viestinnän kehittäminen monipuolisemmaksi, ajantasaisemmaksi sekä paremmin kuntalaisten ja kunnassa vierailevien tarpeita vastaavaksi.

Kehitystyössä oleellista on henkilöstön osaamisen kehittäminen, työhyvinvointiin ja osallisuuteen panostaminen, tiedolla johtaminen ja vaikutusten arviointi. Kaikilla palvelualueilla tulee kerätä tietoa, jonka avulla voidaan ohjata palveluiden kehittämistä tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Vapaa-aikapalveluissa kehitetään systemaattista seuranta- ja arviointia sekä palautteen keräämistä.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus - HYPE

Keskeiset lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen kehittämisen painopisteet ovat edellisvuoden kaltaisia. Ne liittyvät oleellisella tavalla kunnan organisaatiouudistukseen.

Kunnan sopeuttamistoimenpideohjelman mukaisia suunnitelmia organisaation uudistamiseksi laitetaan täytäntöön vuodesta 2024 alkaen. Tarvittavilla toimenpiteillä pyritään selkiyttämään toiminnan ja palvelujen kokonaisuutta niin, että kunta pystyy vastaamaan sen lakisääteisiin velvoitteisiin ja huolehtimaan myös ensisijaisesta vastuustaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä tiukassa taloustilanteessaan. Jo vuonna 2023 käynnistetty työ tulosityksikön työntekijöiden tehtäväkuvien muokkaamiseksi ja tehtävien sijoittumiseksi

viimeistellään vastaamaan uudistuvaa kuntarakennetta.

Kunnan lakisääteinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä korostaa vahvaa ennalta ehkäisevien palvelujen ja toimenpiteiden kokonaisuutta. Tämä tarkoittaa työn suuntaamista ennalta ehkäiseviin, varhaisen tuen palveluihin sekä erilaisen ennalta ehkäisevien toimintatapojen ja -mallien vahvistamista tiiviissä yhteistyössä järjestöjen, seurakuntien ja yritysten kanssa. Tästä esimerkkeinä ovat vaikkapa yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeva koulu- ja oppilaitosnuorisotyö, varhaisen vaiheen työntekijätuki, neuropsykiatrisesti oireilevien (nepsy) lasten ja nuorten ennalta ehkäisevät tukitoimet, ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö.

Kolmantena kehittämisen painopisteenä on työntekijöiden hyvinvoinnin ja jaksamisen varhainen tuki ja sairauspoissaolojen vähentäminen. Tämä kehittämisen painopiste on samalla varhaisen tuen asiantuntijan työnkuvaa. Toisaalta on turvattava tulosityksikön omienkin työntekijöiden jaksaminen esimerkiksi erilaisten, joustavien työjärjestelyjen sekä selkeästi määriteltyjen työnkuvien avulla.

1.1.4 Toiminnalliset tavoitteet

Strateginen linjaus/tavoite	Toiminnallinen tavoite suunnitelmavuonna	Mittarit/indikaattorit	Lähtötaso/tavoitetaso
Sujuvat arjen kuntapalvelut - varhaiskasvatus	Sähköisen asioinnin ja asiakasohjauksen kehittäminen osana sujuvan asioinnin kehittämistä ja kuntastrategian tavoitteita.	Asiakkailta ja henkilöstöltä kerätään säännöllistä palautetta erilaisin kyselyin. Palautepalvelun, asiakaskyselyjen ja päivittäisten kohtaamisten kautta tulleet palautteet ja niiden käsitteleminen.	Sähköisiä palveluja on kehitetty vuodesta 2020 alkaen. Uusia, työtä sujuvoittavia järjestelmiä on otettu käyttöön ja niillä on parannettu esimerkiksi henkilöstön työvuorosunnittelua. Vuoteen 2024 mennessä varhaiskasvatuksen Effica-järjestelmä poistuu käytöstä, ja järjestelmän korvaa EdLevo-sovelus, joka tulee korvaamaan edellisen järjestelmän. Palveluprosessien tarkasteleminen, sujuvoittaminen ja kehittäminen.
Hyvinvoivat työyhteisöt - varhaiskasvatus	Hyvinvoiva henkilöstö laadukkaana varhaiskasvatuksen tuottajana. Henkilöstön jaksamisen ja työhyvinvoinnin edistäminen. Henkilöstön pysyvyyden turvaaminen ja rekrytoinnin parantaminen.	Säännölliset työhyvinvointikyselyt ja kehityskeskustelut. Palautteiden säännöllinen käsittely työyhteisö- ja koko varhaiskasvatuksen tasolla. Henkilöstön toteuttama itsearviointi osana oman työn kehittämistä.	Henkilöstön poissaolojen seuranta ja resurssin tarkasteleminen. Henkilöstön vaihtuvuuden minimoiminen ja veto- ja pitovoimatekijöiden kehittäminen. Riittävät resurssit ja toimiva varahenkilöjärjestelmä toiminnan ja laadun varmistajana.
Palvelukulttuurin kehittäminen - varhaiskasvatus	Keskiössä asiakas (lapsi, työntekijä, kuntalainen) Inklusiiviset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut ja lapsikohtaiset suunnitelmat ja tarvittaessa tuen palvelut. Tiivis yhteistyö esi- ja perusopetuksen välillä osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua.	Yksikkökohtaiset toimintaja kehittämissuunnitelmat. Asiakastyytyväisyyskyselyt teemoittain arvioinnin kohteiden mukaisesti. Henkilöstöltä kerättävä palaute, henkilöstön kehityskeskustelut.	Viime vuosina varhaiskasvatuksessa on tapahtunut paljon lakiin ja palveluntuotantoon liittyviä muutoksia ja uudistuksia. Tavoitteena on, että eri toimijoiden rooleja selkeytetään, palvelun sujuvoittamista kehitetään ja yhteistyötä vahvistetaan eri toimijoiden kanssa sekä varhaiskasvatuksen sisällä että ulkoisten tahojen kanssa.

<p>Tuotamme ja kehitämme laukaalaisien palveluita vastuullisesti. Huomioimme pitkäkantoiset vaikutukset talouteen, asukkaidemme arkeen ja ympäristöön - Perusopetus</p>	<p>Perusopetuksen palveluverkkopäätöksen toimeenpanon valmistelu ja toimenpiteiden toteuttaminen.</p>	<p>Päätöksen toimeenpano aikataulun mukaisesti</p> <p>Päätöksen vaikutusten taloudellinen ennakointi ja seuranta.</p>	<p>Lähtö- ja tavoitetasot määritellään kouluverkkoselvityksessä.</p>
<p>Tuotamme ja kehitämme laukaalaisien palveluita vastuullisesti. Huomioimme pitkäkantoiset vaikutukset talouteen, asukkaidemme arkeen ja ympäristöön - Perusopetus</p>	<p>Osaamisen ja toimintamallien kehittämisen tuen tarpeissa olevien lasten osalta.</p>	<p>Oppilaiden poissaolojen seuranta</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Peruskoulun päättäneiden sijoittuminen toiselle asteelle</p>	<p>Poissaolojen seurantajärjestelmä on käytössä toista vuotta.</p> <p>Hyvinvoinnin vuosikello on käytössä toista vuotta, tavoitetaso on, että hyvinvoinnin paraneminen näkyy kouluterveyskyselyssä ja koulujen omissa arvioinneissa.</p> <p>Peruskoulun päättäneiden tavoitetaso 100% sijoittuminen toiselle asteelle.</p>
<p>Välitämme henkilöstöstämme ja kehitämme henkilöstökulttuuriamme - Perusopetus</p>	<p>Osallistutaan työyhteisöhyvinvointikyselyyn.</p> <p>Toteutetaan edellisen työhyvinvointikyselyn pohjalta tehdyt toimitasuunnitelmat.</p> <p>Tuetaan johtamistyötä.</p>	<p>Työhyvinvointikyselyn tulokset verrattuna edellisiin tuloksiin.</p> <p>Toteutuneet toimenpideohjelmat.</p> <p>Palautekysely esihenkilöille johtamisen tuesta.</p>	<p>Lähtötaso: edelliset työhyvinvointikyselyn tulokset.</p> <p>Tavoitetaso: Parempi työhyvinvointi</p>
<p>Positiivisesti ja palvelun - Lukio</p> <p>1) Tarjoamme lämmenhenkisiä ja kannustavia kohtaamisia niin opiskelijoille kuin opettajille lukion arjessa.</p>	<p>1) Tavoitteeseen pyritään mm. tarjoamalla opiskelijoille yliopiston tunne- ja vuorovaikutuskoulutusta vuosittain.</p>	<p>1) Opiskelijoiden kouluterveyskysely ja koulua koskevat erilaiset palautekyselyt (määrälliset ja tarkentavat laadulliset kyselyt).</p> <p>2) Opettajille suunnatut vuosittaiset henkilöstökyselyt.</p>	

<p>2) Työyhteisömme on rohkaiseva, myönteinen ja työntekijöitä arvostava.</p>	<p>2) Tavoitteeseen pyritään kaikissa kohtamisissa lukion arjessa.</p>		
<p>Sujuvat arjen kuntapalvelut ja kestävä talous - Kansalaisopisto</p>	<p>Kurssitarjontaa monipuolisesti kouluikäisistä kaikenikäisiin aikuisiin aliedustetut ryhmät huomioiden.</p> <p>Laadukkaita ja kehittyviä opiskelu- ja harrastusmahdollisuuksia koko aikuisväestölle.</p>	<p>Asiakaspalaute, systemaattinen kurssiarviointi, toteutuneet yhteistyömuodot</p> <p>Asiakaspalaute, systemaattinen kurssiarviointi, toteutuneet yhteistyömuodot.</p>	<p>Asiakaspalautteen ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään seuraavan lukuvuoden ja opinto-ohjelman suunnittelussa.</p> <p>Laadukas ja monipuolinen kurssitarjonta eri ainealueissa kurssiarviointia hyödyntäen ja olemassa olevien yhteistyökumppaneiden kanssa. Kurssitarjonnasta tiedottaminen käytettävissä olevissa tiedotuskanavissa.</p>
<p>Hyvinvoivat työyhteisöt ja palvelukulttuurin kehittäminen - Kansalaisopisto</p>	<p>Hyvinvoiva, ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö laadukkaiden kansalaisopistopalvelujen tuottajana.</p>	<p>Säännölliset kehityskeskustelut ja yhteydenpito henkilöstöön, sekä säännöllisesti toteutetut (tuntiopettajien) palautekyselyt ja niiden tulosten arviointi.</p> <p>Koulutukseen osallistuminen</p> <p>Kansalaisopiston kehittämissuunnitelma, ja tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma</p>	<p>Riittävät henkilöstö- ja koulutautumisresurssit sekä mahdollisuudet työhyvinvoinnista huolehtimiseen.</p>
<p>Pyritään tarjoamaan laadukasta ja yhdenvertaista kirjastopalvelua resurssipulasta huolimatta</p>	<p>Huolehditaan ennalakoivasti henkilökunnan jaksamisesta</p> <p>Saadaan vireille pääkirjaston peruskorjaus ja omatoimikirjaston valmistelut.</p>	<p>Työhyvinvointikyselyt, arjen tilanteiden purku työyhteisössä.</p> <p>Aikataulut</p>	<p>Pyrintään aiempaa parempaan työhyvinvointiin haastavassa tilanteessa. resursseista huolehtiminen.</p> <p>Olemassa vasta alustava suunnitelma/Pyritään saamaan remonttisuunnitelma mahdollisimman pian</p>

Selvitetään toimiva jatko Saras-tus-kirjastoauton toiminnalle - Kirjasto	Vaihtoehtojen toiminnallinen ja kustannusvertailu, uusien toimintamallien selvitys	Ei pitkää toimintakatkoa vaikka vanha kirjastoauto hajoaisi	Suppea käyttäjäkysely laadittu /Selvitetään erilaisten mahdollisuuksien toimivuutta ja kustannustehokkuutta yhdessä muun kirjastoverkkoselvityksen kanssa
Sujuvat kuntapalvelut ja kestävä kuntatalous: Sähköisten palvelujen ja viestinnän kehittäminen kustannustehokkaasti ja kuntastrategian mukaisesti - kirjasto	Sähköisten palvelujen kehittäminen osana sujuvaa asiakaspalvelua sekä järjestö- ja yritysyhteistyötä. Monipuoliset viestintäkanavat palveluista tiedottamiseen, palautteen keräämiseen sekä asukkaiden osallistamiseen. Talouden aktiivinen seuranta	Arviointikyselyt ja asiakaspalautteet. Palautepalvelun käyttömäärät. Nettisivujen ja some-kanavien kävijämäärät. Yksikköjen ja kuntatason toiminta- ja kehittämissuunnitelmat ja niiden seuranta ja arvioinnit Yksikköjen ja kuntatason toiminta- ja kehittämissuunnitelmat, talousarviot ja tilinpäätökset. Tilastoaineistot, tilojen käyttäjämäärät, tapahtumien kävijämäärät.	Lähtötaso: Vapaa-aikatoimen tilapalvelut ovat osin sähköistyneet, mutta edelleen osin paperin ja sähköpostin varassa. Vapaa-aikatoimen tiedotus on kapeahkoa, ei-systemaattista ja muutaman henkilön varassa. Tavoitetaso: Vapaa-ajan tilapalvelut toimivat sähköisesti (pts). Vapaa-aikapalveluista saa monipuolisesti tietoa eri kanavista. Kuntalaisilla, järjestöillä ja yrityksillä on useita palautteen antamisen ja osallistumisen tapoja.
Pidemmälle ja positiivisesti - HYPE Sujuvat arjen kuntapalvelut	Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen tulostyöyksikön hallinnollinen uudelleen organisoiminen selkiyttää ja tehostaa palvelujen rakenteita ja konkreettista työntekoa sekä vahvistaa kunnan hyvinvointityön vaikutuksia.	Laukaan sivistyspalvelujen hallinto-organisaation rakennekaavio Työnkuvaukset Henkilöstön palaute Asiakaskyselyt	Lähtötaso: Tulostyöyksikön hallinnon uudelleenorganisoituminen on suunniteltu, mutta käytännön toteutus vielä keskeneräinen. Tavoitetaso: Tulostyöyksikön hallinnollinen uudelleenorganisoituminen on toteutunut ja työnkuvat tehtävineen ja työnimikkeineen ovat selvät.
Hyvinvoivat työhyönteisöt	Ennalta ehkäisevät, oikea-aikaiset palvelut tukevat ihmisten kokonais-	Asiakaspalaute Sairauspoissaolot Työhyvinvointikysely Kehityskeskustelut	Lähtötaso: Ennalta ehkäiseviä, varhaisen tuen palveluja tarjotaan, mutta palvelujen tunnettuus ei riittävän hyvä

	<p><i>valtaista hyvinvointia työssä ja vapaa-ajalla.</i></p> <p><i>Onnistunut organisaation uudistamistyö niin asiakkaiden, palvelujen/rakenteiden kuin työntekijöiden näkökulmasta.</i></p>	<p><i>Hyvinvoinnin vuosiraportti</i></p> <p><i>Asiakaspalautteet ja -kyselyt</i></p> <p><i>Työntekijäpalautteet</i></p> <p><i>Työhyvinvointikysely</i></p> <p><i>Asiakastilastot</i></p>	<p><i>ja niihin tullaan usein turhan myöhään.</i></p> <p><i>Tavoitetaso: Työntekijöillä ja kuntalaisilla on riittävästi tietoa ennalta ehkäisevistä palveluista ja he tulevat niiden piiriin oikea-aikaisesti, mikä näkyy esimerkiksi jakamisen ja hyvinvoinnin kokemuksen vahvistumisena.</i></p> <p><i>Lähtötaso: Työntekijät tekevät työtään totuttujen toimintatapojen ja tutuksi tulleen toimintakulttuurin mukaisesti.</i></p> <p><i>Tavoitetaso: Uudistuneessa organisaatiossa on syntynyt uudenlaista toimintakulttuuria sekä kehittynyt uudenlaisia työn tekemisen tapoja ja positiivista synergiaa.</i></p>
--	--	--	---

1.1.5 Riskienhallinta

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelujen merkittävin kustannuserä ovat henkilöstökustannukset ja ne ovat suoraan riippuvaisia lasten ja perheiden palveluntarpeista. Henkilöstön äkilliset sairauspoissaolot tuottavat merkittäviä vaikutuksia toiminnan järjestämiseen arjessa. Riskienhallinnan tärkeimmät keinot ovat riittävän henkilöstömäärän turvaaminen, ennaltaehkäisevien toimintamallien hyödyntäminen lapsiryhmissä sekä ajantasaiset ennakointi- ja ennusteisiin perustuva varhaiskasvatuspaikkojen suunnittelu. Varhaiskasvatuksessa riskinä on palvelutarpeen kysynnän ennakoitua suurempi tarve, johon on vastattava varhaiskasvatuslain mukaisesti.

Lasten tuen tarve edellyttää usein myös pedagogisten keinojen lisäksi rakenteellisia järjestelyjä kuten henkilöstöresurssin tarkastelua.

Perusopetuspalvelut

Perusopetuspalveluissa merkittävin kustannuserä ovat henkilöstökustannukset, ja ne ovat suoraan riippuvaisia annetun opetuksen määrästä. Usean vuoden ajan opetuksen määrä ja erityisesti erityisen tuen sekä oppilaiden ohjaajapalveluiden järjestäminen nykyisessä laajuudessa on ollut valtion kohdeavustuksien varassa. Tämän rahoituksen vähennyttyä toiminta tulee sopeuttaa vähenevään rahoitukseen. Riskienhallinnan tärkein keino on ajantasaiset oppilasennustetiedot, ja niihin perustuvat arviot opetusryhmien muodostamisesta ja annettavan opetuksen määrästä. Ennusteet on

tehty keväällä 2023, ja ne perustuvat väestörekisterin syntyvyys- ja osoitetietoihin. Tiedot tarkistetaan keväällä 2024 ennen sivistyslautakunnan päätöstä lukuvuoden 2024-2025 opetusresursseista.

Oppilasmäärän muutokset liittyvät myös muihin suuriin kustannuseriin palvelujen ostoissa, kuten koulukuljetuksissa ja ruokapalvelukuluissa. Perusopetuspalveluissa jokaisen tulosyksikön esimies vastaa oman tulosyksikkönsä pysymisestä talousarvion raamissa ja seuraa toteumaa kuukausittain. Osana koko sivistystoimen talousseurantaa koonti perusopetuspalveluiden toteumaennusteesta tehdään neljännesvuosittain perusopetuksen suunnittelijan toimesta.

Toiminnallisesta näkökulmasta riskienhallinta perustuu ajantasaisiin ja säädösten mukaisiin turvallisuutta koskeviin suunnitelmiin. Osana koulujen toimintasuunnitelmia koulut raportoivat sivistyslautakunnalle vuosittain suunnitelmista ja niiden toteutumisesta.

Lukio

Lukiokoulutuksen järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisin on kuntatalouden tiukkuus. Taloudellinen tilanne näyttäytyy lukiossa siten, että valtakunnallisen opetussuunnitelman mukainen opetustarjonta ei tällä hetkellä ole mahdollinen Laukaan lukion opiskelijoille. Opetustarjonnan suppeus vaarantaa mm. lukiolaisen onnistumisen ylioppilaskirjoituksissa ja vaikeuttaa korkeakouluasteelle pääsyä.

Lukion valtakunnallinen opetussuunnitelma edellyttää myös tiivistä yhteistyötä yliopisto- ja korkeakouluasteen kanssa, muiden koulutustarjoajien kanssa sekä yhteistyötä elinkeinoelämän ja työelämän kanssa. Mikään näistä velvoitteista ei tällä hetkellä täyty ilman vahvaa ulkopuolista rahoitusta.

Lukiolaki ja opetussuunnitelma korostavat oppimisen tuen ja erityisopetuksen järjestämisen veloitetta. Tämän velvoite on pystytty täyttämään toistaiseksi lukion saamalla koronarahalla. Ulkopuolisen rahoituksen päättyessä keväällä 2024, oppimisen tuki on välttämätöntä järjestää kunnan resursoimana.

Kuntatalouden tiukkuuden lisäksi koulutuksen järjestämiseen liittyvistä riskeistä on syytä mainita kouluyhteisöä kohtaavat akuutit hätätilanteet ja uhkat. Lukion toiminnan sujuvuuteen vaikuttavat esimerkiksi koronan kaltaiset epidemiat. Mahdollisiin akuutteihin ughiin valmistaudutaan vuosittain opetushenkilöstöä ja opiskelijoita perehdyttämällä. Lisäksi koronan kaltaisten epidemioiden vaikutuksista mahdollisiin poikkeaviin opetusjärjestelyihin ja ylioppilaskirjoitusten koejärjestelyihin tiedotetaan pikimmiten.

Kansalaisopisto

Talouden säästötoimet aiheuttavat sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Taloudellisia riskejä ovat opetustuntimäärän vähenemisestä aiheutuva valtionosuuden väheneminen sekä pienemmät kurssimaksutuotot. Keskeinen taloudesta johtuva toiminnallinen riski on kurssitarjonnan muuttuminen ns. stabiiliksi vakiintuneiden kurssien tarjonnaksi, minkä myötä opiston rooli harrastus- ja hyvinvointia edistävänä ja ennaltaehkäisevänä toimijana heikentyy, ja kuntalaisten mahdollisuudet jatkuvaan oppimiseen ja hyvinvoinnista huolehtimiseen heikentyvät. Riskejä pyritään hallitsemaan suunnittelemalla mahdollisimman monipuolinen kurssitarjonta käytettävissä olevilla resursseilla.

Kansalaisopiston toiminnan järjestämiseen keskeisesti vaikuttavia muita riskejä ovat äkilliset kriisi- ja uhkatilanteet ja niihin varautuminen, esimerkiksi koronaviruksen kaltaiset epidemiat. Riskejä pyritään hallitsemaan tiedottamalla ja ohjeistamalla poikkeustilanteen toimintatavoista sekä mahdollisuuksien mukaan varautumalla mm. etäopetukseen siirtymiseen. Henkilöstölle pyritään tarjoamaan koulutusta toiminnassa tapahtuvien muutosten haltuunottoon.

Kirjastopalvelut

Keskeisin kirjastotoiminnan järjestämiseen liittyvistä riskeistä on kuntatalouden tiukkuus. Toiminnan supistaminen heijastuu laajasti tulkiten kuntalaisten hyvinvointiin ja esimerkiksi lukutaidon edistämiseen, missä kirjaston rooli on suuri. Maksuttomien ja viihtyisien tilojen tarjoaminen Laukaan kes-

kustassa on myös merkittävä osa kirjaston tehtävää – tämä ei toteudu laajasti nykyresurssein. Niukkuus vaikuttaa myös kirjastohenkilökunnan hyvinvointia heikentävästi.

Riski kirjaston toiminnassa on myös yli 20-vuotias kirjastoauto, joka on käyttöikänsä lopussa. Äkilliset rikkoantumiset tuovat käyttökatkoja palveluun ja aiheuttavat korjauskuluja. Riskiin varaudutaan mahdollisuuksien mukaan ennakovilla huoltotoimenpiteillä ja suunnittelemalla toiminnan jatkoa.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden järjestämiseen liittyvistä riskeistä keskeisin on kuntatalouden tiukkuus ja talouden tasapainottamistoimenpiteet. Tilanne aiheuttaa sekä taloudellisia että toiminnallisia riskejä. Henkilöstön jaksaminen jatkuvassa muutostilanteessa ja epävarmuudessa on yksi suurimmista uhista, samoin henkilöstön kyky lähteä toteuttamaan tarvittavia uudistuksia. Taloudellisia riskejä pyritään ehkäisemään aiempaa tarkemmalla talouden seurannalla ja normaalia tiheimmällä arviointisyklillä. Henkilöstölle tarjotaan koulutusta toiminnassa tapahtuvien muutosten haltuunottoon, työhyvinvointia tuetaan, keskustelukanavia tarjotaan, osallisuutta ja työnteonmuotoja kehitetään sekä sisäistä viestintää edistetään.

Supistamiset liikunta- ja nuorisopalveluissa vähentävät kuntalaisten lähipalveluja ja voivat potentiaalisesti lisätä kuntalaisten eriarvoisuutta. Toimintoihin osallistuminen voi muuttua etenkin lasten ja nuorten kohdalla yhä enemmän riippuvaiseksi vanhempien aktiivisuudesta ja/tai varallisuudesta. Erityistä tukea tarvitseville tai muutoin haastavissa tilanteissa oleville lapsille ja nuorille ei ole saatavilla riittävästi tukea, ammattilaisten apua ja ohjausta erityisesti vapaa-ajalla. Nuorisotyön resurssit eivät riitä aiempaan tapaan ennakoivaan työhön, nuorten turvalliset ajanviettopaikat vähenevät ja ohjattu matalan kynnyksen toiminta vähenee. Riskinä on muun muassa lisääntyvä pahoinvointi, häiriökäyttäytyminen, ilkivalta, väkivalta ja syrjäytyminen. Nuorten kesätyöpaikkojen määrä vähenee, kun leirejä vähennetään ja Vattipajan toimintaa supistetaan.

Erityisryhmiin kuuluvista kuntalaisista kaikki tukea tarvitsevat eivät jatkossa pääse ryhmiin, koska ryhmiä ei pystytä järjestämään kysyntään nähden riittävästi. Pitkä kesätauko on erityistä tukea tarvitseville erityisen haitallinen, sillä ohjattu liikuntaharjoittelu on monelle riskiryhmään kuuluvalle elintärkeää ja pitkät tauot voivat olla kohtalokkaita sairaudesta tai toimintakyvystä riippuen. Iäkkäistä ihmisistä kaikki halukkaat eivät pääse kunnan edullisiin ohjattuihin liikuntaryhmiin, mikä voi aiheuttaa fyysisen kunnan heikkenemistä ja pitkällä tähtäimellä palveluntarpeen lisääntymistä, mikä aiheuttaa potentiaalisesti huomattavia kustannuksia. Yksinäisyys voi lisääntyä, koska monille ikääntyville ja erityisryhmäläisille säännöllinen liikuntaryhmä on ainoa kontakti muihin ihmisiin.

Palvelutoiminnan riskejä pyritään hallitsemaan monialaista yhteistyötä edistämällä, järjestötoiminnan vahvalla tukemisella, seurannan ja arvioinnin työkaluilla, tarvekartoitusten kehittämällä sekä viestintään panostamalla.

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskus - HYPE

Lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen toiminnassa keskeisimmät riskit ovat erilaiset akuutit kriisi- ja uhkatilanteet. Henkilöstöä tiedotetaan, ohjeistetaan ja koulutetaan oikeanlaisista toimintatavoista ja -malleista kyseisissä tilanteissa. Hype-toimitilalla uhkaavia asiakastilanteita varten käytössä on sähköinen hälytyskutsujärjestelmä. Erilaisia tautiriskejä varten työskentelyssä on huomioitu etäyhteyksien hyödyntäminen.

Riskinä on myös henkilöstön liiallinen kuormittuneisuus sekä riittämättömät resurssit asiakastarpeisiin ja työn/työtehtävien määrään nähden. Henkilöstön hyvinvointia ja jaksamista on seurattava säännöllisesti ja erilaisia tukitoimia, työohjausta ja koulutusta on järjestettävä tarpeen mukaisesti.

Vuonna 2024 riskinä on organisaatiouudistus, mikäli työntekijät eivät sopeudu muutokseen tai muutos aiheuttaa esimerkiksi työntekijöiden keskinäisiä ristiriitoja. Oleellista on antaa muutokselle riittävästi aikaa ja osallistaa työntekijöitä muutosten

suunnitteluun ja toteutukseen – siis antaa mahdollisuuksia vaikuttaa. Onnistuneella johtamisella on keskeinen rooli uudistuksen onnistumisessa.

Tunnusluvut: Varhaiskasvatus	TA2022	TP2022	TA/M2023	TA2024
0-6 vuotiaat lapset kunnassa. Kuntarekisteri –Efficatietojärjestelmä	1555	1518	1520	1450
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä *	1100	1027	1050	1020
- % 0-6 vuotiaista	70,7%	67,6%	69%	70%
- kunnallisessa varhaiskasvatuksessa	550	555	627	630
- yksityisessä ostopalveluissa	40	41	45	38
- palvelurahalla	510	431	413	352
Esiopetus yhteensä	210	208	190	183
- kunnallisessa esiopetuksessa	110	107	113	112
- yksityisessä ostopalvelussa	10	8	7	6
- palvelurahalla esiopetuksessa	90	93	70	65
Kerhotoiminta 2-5v, palveluraha	80	60	70	50
Lasten kotihoidon tuki, lapsia 31.12	270	206	250	240
Muille kunnille myytävät varhaiskasvatuspaikat	10	8	9	15
Muilta kunnilta ostetut varhaiskasvatuspaikat	9	7	8	5

Tunnusluvut: Perusopetus	TP2020	TP 2021	TP 2022	TA/M 2023	TA 2024
Perusopetuksen oppilasmäärä luokat 1-9	2803	2822	2842	2892	2820
Vuosiviikkotunnit	4934	5078	5303	5433	5233
Koulujen esiopetuksen oppilaiden määrä	71	94	87	87	40
Esiopetuksen kustannukset euroa/esiopetuksen oppilas	8984	6941	8970	9017	11820
Iltapäivätoimintaan osallistuvien oppilaiden lukumäärä	208	212	218	220	200
Iltapäivätoiminnan ohjaustuntien määrä	13435	20941	21676	18500	18500
Kuljetusoppilaiden määrä	949	959	1018	971	980
Koulukuljetuskustannukset euroa / kuljetusoppilas	1361	1792	1799	1814	2173
Kiinteistömenot euroa / oppilas	1854	2098	2979	2277	3646
Ruokapalvelumenot euroa / oppilas	580	590	588	621	701
Vuosiviikkotuntien määrä/oppilas	1,72	1,80	1,85	1,85	1,86
Kustannukset / vuosiviikkotuntia	4927	5813	4859	5120	6248
Perusopetuksen kustannukset euroa / oppilas	8188	9029	9189	9206	11433

Tunnusluvut: Kansalaisopisto	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Kansalaisopisto			
Vaikuttavuusnäkökulma			
Opetustuntien määrä	6316	6200	5300
Kurssilaisten määrä (brutto)	3005	2900	2350
Asiakasnäkökulma			
Opintoryhmien määrä	253	250	200
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	12	12	12
Prosessinäkökulma			
VO=valtiosuus (valtiosuustunnit)	286 487	260.000	250.000
Käyttökustannukset/ opiskelija (VO huomioiden)	156 (61)		
Kustannukset/oppitunti (VO huomioiden)	74 (29)		
Taiteen perusopetus			
Vaikuttavuusnäkökulma			
Opetustuntien määrä	658	600	600
Kurssilaisten määrä	210	180	190
Asiakasnäkökulma			
Opintoryhmien määrä	21	19	19
Opiskelijamäärä/ opintoryhmä	10	9	10
Prosessinäkökulma			
Käyttökustannukset/ opiskelija	71		
Kustannukset/oppitunti	22		

Tunnusluvut: HYPE, Asiakastapaamiset	TP2022	TA2023	TA2024
Varhaisen tuen asiantuntijan asiakastyö*			
<ul style="list-style-type: none"> • yksilötapaamiset (kerrat) • tiimiohjaukset ja koulutukset (kokoontumista) • konsultaatiot ja kartoitukset (kerrat) • asiakaskontaktit yhteensä 	- - - -	160 80 120 600	170 100 140 650
Etsivä nuorisotyö, ohjautunutta asiakasta (HyPen etsivät, 2 htv)	80	85	90
Erityisnuorisotyö			
<ul style="list-style-type: none"> • ohjautunutta asiakasta • yksilötapaamiset (toteutuneet) 	15 60	4** 11**	10 60

* vuonna 2022 ollut erilainen asiakastilastointi

** ei erityisnuorisotyötä ajalla elokuu 2023 – helmikuu 2024

TUNNUSLUVUT	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Vapaa-ajan palvelut			
Henkilökunta: vakinaiset	16,7	17,7	14,3
Määräaikaiset: nuorisotalon kerho-ohjaajat, iltavalvojat, lastujen ajajat, liikunnanohjaajat	37	40	30
Kesätyöntekijät, uimaopettajat, leiri- ja urheiluohjaajat	88	75	30
Järjestö avustukset/määrä	26	30	30
Jaetut avustukset (€)	81.817	138.000	90.000
Terveysliikunta: osallistuneet/määrä	13 900	14 000	12 000
Leirit: osallistuneet/määrä	530	700	300
Uimakoululaiset, urheilu- ja kerhotoiminta/käyntikerrat sekä kyläillat ja järjestöpalaverit	2 100	3200	1500
Vapaa-ajan tilapalvelut			
Liikuntasalit: käyttövuorot/viikko	248	300	320

Kuntosalit: käyntikerrat/vuosi	19 000	25 000	30 000
Multamäen leirikeskus: käyttöpäivät/vuosi	190	290	310
Nuorisopalvelut			
Vapaa-aikatalot: käyttökerat/nuorisotoiminta/vuosi	7 300	9000	8000
Käyttökerrat, muut/vuosi		1600	800
Työpajatoiminta	5000	7000	4500